

” Pappa slår mamma och det är inte rätt”
- En kvalitativ studie av socialarbetares förståelse och arbete med
våld i nära relationer

Av Nina Conradson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
HT 2014

Handledare: Norma Montesino

ABSTRACT

Author: Nina Conradson

Titel: "Pappa slår mamma och det är inte rätt". En kvalitativ studie av socialarbetares förståelse och arbete med våld i nära relationer.

Supervisor: Norma Montesino

The aim with this study was to investigate how social workers within specialized departments, that has the mission to work with intimate partner violence, understand and work with intimate partner violence. The study was based on semi-structured interviews with social workers that work with intimate partner violence. The selection consisted of 5 interviewees within the same department, but they were working with different perspective, female, male and from a child's perspective. Qualitative research methodology has been used for the study. The theory framework for the study has been based on normative theory and theories about different types of violence existing in the relationship. The social workers use concepts of normality to understand intimate partner violence. The conclusion is that the definition of intimate partner violence is clearly defined, but the understanding of intimate partner violence is complex as the social workers are working with different perspective. The social workers are working both with the means of understanding the reasons for the violence and with focus on the solution, trying to brake pattern of violence that exist in the relation. What is especially emphasised are children who has been abused or been witness to violence in the family and that all these cases are to be investigated in order to focus more on the children's situation and the trauma that violence in the family causes. The ambition is to work with the whole family situation, with all parts involved in the intimate partner violence.

Keywords: Intimate partner violence, female, male and child's perspective, normative theories, types of violence, family focus

Förord

Jag vill varmt tacka all personal för deras entusiastiska medverkan i min studie. Utan dem hade jag inte fått det material jag behövde för att genomföra studien. Deras kunskap har bidragit med att jag nu själv har avsevärt mer kunskap om arbetet med våld i nära relationer. Jag vill även tacka min handledare Norma Montesino för sitt engagemang, konstruktiva kritik och vägledning. Speciellt vill jag uttrycka min tacksamhet till henne för visad medkänsla i stunder när hälsan svek mig. Till sist vill jag tacka min man, mina barn och min gode vän (hon vet vem hon är) för den kärlek, uppmuntran, tålmod och stöttning som spelat en ovärderlig roll för mig genom hela processen.

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Kap 1. Problemformulering.....	5
Kap 2. Syfte.....	6
Kap 3. Bakgrund och tidigare forskning.....	7
Allmänna råd enligt SoL 5 kap. 11 §.....	7
Tillbakablick.....	7
Ett individuellt perspektiv.....	8
Utifrån det feministiska strukturella perspektivet.....	9
Kultur och utsatthet i fokus.....	10
Utifrån det relationella perspektivet.....	11
Kap 4. Teoretiska utgångspunkter.....	13
Begreppsdefinitioner.....	13
Normalitet.....	13
Olika våldsformer.....	15
Kap 5. Metod.....	16
Vetenskaplig förståelseram.....	16
Material.....	16
Emperiinsamling.....	18
Urval och avgränsningar.....	18
Bearbetning av data.....	20
Metodens förtjänster och begränsningar.....	21
Metodens tillförlitlighet.....	23
Etiska övervägande.....	23
Kap 6. Analys.....	24
Verksamhetens definitioner av våld i nära relationer.....	24
Att arbeta mot avikelser.....	25
Våld i nära relationer.....	29
Vad är betydelsefullt för arbetet?.....	32
Vem blir synliggjord?.....	33
Kap 7. Sammanfattning och avslutning.....	35
Diskussion.....	37
8. Referenser.....	40
9. Bilaga 1. Intervjuguide.....	44

Kap 1. Problemformulering

Enligt Världshälsoorganisationen WHO (2014) är våld mot kvinnor ett globalt folkhälsoproblem som leder till allvarliga konsekvenser på kvinnors psykiska och fysiska hälsa. Statistik visar att 35 % av kvinnor världen över har varit utsatta för mäns våld, fysiskt och sexuellt av sin partner eller icke partner under sin livstid. (WHO, 2014). Enligt Brottsförebyggande rådet har att minst 17 kvinnor dödas i Sverige varje år av en man som hon haft en nära relation till (BRÅ, 2011). Man kan därmed se mäns våld mot kvinnor som ett samhällsproblem som fått allt större uppmärksamhet i Sverige under de senaste decennierna.

Statistik kan ge en viss uppfattning om våldsproblematikens omfattning, men bakom varje siffra finns en person som får ta konsekvenserna för våldet och det påverkar omgivningen såsom familj, barn, vänner och arbetsliv, därför är det viktigt att fortsätta följa upp utvecklingen och finna rätt insatser. Problemet är mycket mer omfattande än vad statistik om det dödliga våldet i Sverige kan spegla eftersom det handlar om att kontinuerligt bekämpa mäns våld mot kvinnor. I detta ingår hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer samt barn som bevittnat våld. Regeringen har därför presenterat en handlingsplan för detta vilken skall syfta till att förbättra arbetet inom berörda myndigheter och organisationer (BRÅ, 2011). Man har inte kunnat se någon minskning av antalet kvinnor som uppgett att de blivit utsatt för våld under år 2011 men under år 2013 minskade antalet anmälningar om misshandel mot kvinnor i nära relationer. Däremot har den självrapporterade utsattheten varit stabil över tid. (Brå 2011, BRÅ 2013). Insatserna till ett förbyggande arbete har bestått av utbildning, lagstiftning samt kunskap och verksamhetsutveckling (BRÅ 2010:8).

Forskning om våld i nära relationer handlar idag mycket om tolkningar kring våldets komplexitet. Våldet uppträder i olika former i nära relationer och våld i nära relationer tolkas olika. Inom genusforskningen som länge har fokuserat på mäns våld mot kvinnor, grundar sig på tolkningar om att våldet är en konsekvens av samhällets ojämlika maktordning mellan kvinnor och män (Mattson, 2011). Eva Lundgren (2004), professor i sociologi och genusvetare, menar att mannen dominerar och kontrollerar kvinnan och att kvinnan succesivt normaliserar våldet.

Systemteori och relationella teorier däremot fokuserar mer på metoder och på lösningsfokuserat arbete, där våldet och dess orsaker inte är huvudfokus (Mattson, 2011).

Lundgren (2001) menar att våldet i Sverige har i samhällets tjänst utgått från en syn där det skall uppfattas som att våldsverkaren är en ovanlig avvikande man som förekommer i socialt belastade miljöer. Detta synsätt har utifrån genusforskningen uppfattats som en motsättning i socialt arbete med våld i nära relationer eftersom man menat att mäns våld mot kvinnor kommer ur fokus. Något som innebär att det finns risk att man inte ser kvinnors utsatthet i relationer där män i egenskap av man utövar sin makt och kontroll över kvinnan (Lundgren et al., 2001).

På senare tid har det växt fram en mer könsneutral tolkning inom socialt arbete, där våld i nära relationer om vem som utövar våld mot vem inte är definierat. Utgångspunkten är att våld kan utövas på många sätt och mellan både kvinnor, män och mot barn. Traditionellt sätt har verksamheter varit könsseparerade, men nu har fler verksamheter ambitioner att arbeta med *alla* parter som är involverade i en våldsrelation (Mattson, 2011). Kunskapen om och arbetet med mäns våld mot kvinnor kontra våld i nära relationer har genomgått en utveckling på senare år som resulterat i att socialtjänsten tagit mer ansvar för den komplexa frågan om våld i nära relationer (Ibid). Som Mattson (2011) beskriver det, så finns det ett stort värde av att följa utvecklingen av vilka olika förståelser av våld i nära relationer som finns inom fältet. Jag vill undersöka hur det arbetas och vilka uppfattningar om våld mot kvinnor och våld i nära relationer som är styrande i det sociala arbetet.

Kap 2. Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur personal inom en specialiserad verksamhet som har i uppdrag att arbeta med våld i nära relationer, förstår och tolkar våld i nära relationer och vad som lyfts fram som betydelsefullt i arbetet med våld i nära relationer. Mitt syfte är även att ta reda på hur personal arbetar med *alla* parter och vad som är viktigt att tänka på utifrån olika perspektiv i arbetet med våld i nära relationer.

Frågeställningar:

- Hur definieras våld i nära relationer i verksamheten?
- Hur framträder personalens förståelse av våld i nära relationer och hur omsätts det arbetet man gör idag?
- Blir någon part mer synliggjord genom tolkningarna, mannen, kvinnan eller barnen och vilka insatser leder det i så fall till verksamhetens arbete?

Kap 3. Bakgrund och tidigare forskning

Allmänna råd enligt SoL 5 kap. 11 §

Verksamheter som inriktar sig på och tar emot både kvinnor, män och barn som levt eller lever i relationer där det förekommer våld är ett nytt sätt att organisera och arbeta med våld i nära relationer (Mattson, 2011). I socialstyrelsen direktiv om allmänna råd skall man därför prioritera stöd och hjälp enligt SoL 5 kap. 11 § som innebär bland annat att avgöra när och hur personalen i nämndens verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna identifiera våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp. Nämnden bör se till att de metoder som används för att ge stöd och hjälp har utformats med utgångspunkt i bästa tillgängliga kunskap. Nämnden bör såväl vid planering av verksamheten som i enskilda ärenden beakta de särskilda behov som en våldsutsatt kan ha på grund av bland annat sin ålder, funktionsnedsättning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sin sexuella läggning, att hon eller han tillhör en nationell minoritet, att hon eller han har en utländsk bakgrund, missbruk och beroende, eller risken för hedersrelaterat våld. Vad det gäller barns som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott, skall Socialtjänsten särskilt beakta och ansvara för att barnet får det stöd och hjälp som barnet behöver (SoL 5:11).

Förändringar och angreppssätten som skett under senare år har bestått i en skärpning i kommunernas ansvar att ingripa när ett barn misstänks ha blivit utsatt för våld eller bevittnat våld av en närstående. Socialnämnden i kommunerna skall också bedöma riskerna för att utsättas eller bevittna ytterligare våld. Det har framkommit att bara hälften av anmälningar om detta, utreddes, vilket har lett till att de nya föreskrifterna från och med den 1 oktober 2014 har lagts till (Socialstyrelsen 2014). Andra förändringar och attityder till regleringar av våld i nära relationer, omfattar rättsväsendets arbetssätt mot effektivare rättsprocesser och bättre koordinering av myndigheternas insatser. Förebyggande insatser står i fokus (utöver barnperspektivet) som att det t.ex. skall vara enklare för våldsutövare att söka hjälp, men också att fler förövare måste stå till svars för sina handlingar. Det skall finnas särskilda nationella samordnare att vända sig till för verksamheter för ett fortsatt utvecklingsarbetet tillsammans med andra myndigheter som arbetar med våld i nära relationer. Det som framkommit och uppmärksammas de senare åren är att inblandande myndigheter måste samarbeta mer, när våld i nära relationer upptäckts (SOU 2014:49).

Med detta som bakgrund är det intressant att undersöka hur personal rent konkret arbetar med våld i nära relationer och hur förståelsen av våld spelar roll för arbetets utformning.

Tillbakablick

Våld i nära relationer är ett omfattande forskningsområde. Här fokuserar jag på den forskning som beskriver hur man tidigare har arbetat med våld i nära relationer i socialt arbete. Detta för att se hur utvecklingen skett fram till idag då jag i min studie fokuserar på vilka perspektiv som idag används. Olika synsätt och förståelser om våld i nära relationer har över tid studerats. Olika synsätt och förståelser har ofta utgått ifrån olika perspektiv. Vilket perspektiv man haft, har påverkat hur man i socialt arbete arbetat med våld i nära relationer.

Perspektiven presenterar jag här, utifrån ett strukturellt, individuellt, relationellt eller kulturellt perspektiv som präglat arbetet med våld i nära relationer. I socialt arbete har man i tidigare forskning även resonerat kring socialt utsatta grupper och våld i nära relationer, vilket jag också kommer presentera.

Ett individuellt perspektiv

Pyles & Postmus (2004) beskriver utifrån sin studie hur arbetet med våld i nära relationer sett ut historiskt från 1985 till år 2000. Fokus har legat på hur professionen har bemött problematiken kring våld i nära relationer. Materialet de använt har varit forskningsartiklar som omfattat socialt arbete i USA, Europa, södra Asien, Japan, Korea, Kina och även inkluderat judiska, arabiska och afrikanska kvinnors erfarenhet av våld i nära relationer. Det som Pyles & Postmus (2004) tycker saknas i sin undersökning är underlag om hur man arbetar med våld i nära relationer i samkönade förhållanden och i förhållanden med funktionshinder, speciellt för kvinnor med psykisk ohälsa. En annan angelägenhet riktades mot det faktum att forskare fortfarande inte har kommit fram till någon slutsats, vad det gäller orsaker till våld i nära relationer eller vilka interventioner som är bäst lämpade för de våldsutsatta. Men det framkom utifrån Pyles & Postmus (2004) studier att det har funnits ett starkt motstånd till att man i det sociala arbetets praktik velat ta till sig kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Det sociala arbetet har historiskt sätt fokuserat på terapeutiska strategier som lösningar på våldsproblematiken. Inom socialt arbete har man använt ett individuellt förhållningsätt som man hämtat från andra professioner och försökt överföra psykoanalys, beteendeterapi,

kognitionsterapi och andra individuella behandlingar som lösningar på våldsproblematiken. Pyles & Postmus (2004) menar att man inom socialt arbete haft svårt att hitta sin egen identitet i arbetet med våld i nära relationer på så sätt att man vänt sig till andra discipliner exempelvis psykologin, för vägledning om olika angreppssätt att hantera våldsproblematiken i våld i nära relationer. Socialarbetare hade även använt sig av förenklade teorier om våldsproblematiken, t.ex. att våldet berodde på att förövaren var alkoholiserad och att felet var att kvinnan accepterade det. Insatser som gjordes bestod i att förse kvinnan med mat, skyddat boende och tillhandahålla henne sina juridiska rättigheter (Pyles & Postmus 2004).

Vad det gäller socialarbetares förhållningsätt gentemot arbetet med våld i nära relationer, har man i socialt arbete, velat vara mer könsneutral, vilket inneburit att man frångått feministiskt tänkandet, (som präglat kvinnojourers arbete) om att mäns våld mot kvinnor handlar om mäns strukturella överordning över kvinnor i samhället (Lundgren, 2011). Socialt arbete med våld i nära relationer, inom socialtjänsten har *inte* velat utgå ifrån ett strukturellt könsmaktperspektiv som pekar mot mannens maktposition i hemmet eller i samhället. Istället har man velat göra män som utövar våld synliga, på ett sätt som visar att mannens våldshandlingar skall ses som avvikande och individuellt betingat. Synsättet i socialt arbete har således utgått ifrån enskilda individers handlingar och menar att våldet inte beror på ojämlika strukturer i samhället (Ibid).

Utifrån det feministiska strukturella perspektivet

Som svar på det individualpsykologiska perspektivet utvecklades under 1970- talet i Sverige en våldsförståelse som kallas för könsmaktperspektivet. Med ett könsmaktperspektiv tydliggörs sambandet av olika former av könsdiskriminering. (SOU 2004:121, s 44). I internationella sammanhang finns det inskrivet i dokument från FN, EU och Europarådet att man skall uppmärksamma och analysera mäns våld mot kvinnor utifrån en könsmaktsförståelse (SOU, 2004:121). Utifrån detta perspektiv utgår man ifrån att det finns strukturella obalanser i relationen mellan könen, där man menar att mäns våld och hot om våld används för att upprätthålla kvinnors underordning i samhället. Förklaringar om våldet finns både på en samhällelig nivå och relationsnivå (Gottzen, 2014).

Inom socialt arbete har man tidigare talat om våld i hemmet (Domesic violence), vilket till viss del har varit missvisande, då det kunnat tolkas att det är lika troligt att vem som helst i hemmet kan bli misshandlad. Detta synsätt har drivits och debatterats av den feministiska kvinnorörelsen och det framkom i akten *violence against women* (1994) att forskare lyssnade

på de misshandlade kvinnorna, som inte ansåg att man förstod kvinnors utsatthet, med synsättet att det är lika troligt att alla i hemmet kan bli misshandlade (Pyles & Posmus 2004). Språkbruket som cirkulerade kring våld i hemmet och våld i familjen och ibland våld mot kvinnor ville inte peka ut mannen som skyldig till våldet. Våld mot kvinnor, som i det flesta fall är mäns våld mot kvinnor behandlades länge som en intern familjeangelägenhet (Johnsson – Latham 2014). Att man så småningom under 1900-talet, lyssnade på kvinnornas röster och perspektiv, resulterade i att det blev viktigt att centrera socialt arbete direkt till klienten, d.v.s. att socialt arbete skulle vara klientcentrerat. Detta har sedan speglat socialt arbete på så vis att man mer och mer tillämpade kvalitativa intervjuer med våldsutsatta kvinnor inom forskningen och på så sätt fick en fördjupad förståelse utifrån kvinnornas syn på våld i hemmet. För kvinnorörelsen blev detta fördelaktigt då kvinnorna blev stärkta att driva våldsproblematiken i hemmet genom en feministisk agenda. Det var först och främst kvinnojourer och olika kvinnorörelser som arbetade med våldsproblematiken utifrån ett könsmaktsperspektiv. Inom socialt arbete använde man tidigare begrepp som hustru misshandel eller make misshandel, vilket bortsåg från att även sammanboende, dejtande eller skilda par kunde bli misshandlade. När man insåg att inte alla inkluderades i begreppet hustrumisshandel, vidgades synen inom socialt arbete till att även innefatta kvinnor och män som utanför äktenskapet hade relationer med varandra. Eftersom begreppet *våld i hemmet* inte ansågs skildra kvinnors utsatthet i intima relationer växte det fram en ny trend under 1990 - talet, inom socialt arbete, som övergick från att prata om våld i hemmet (Domestic violence), till att istället tala om våld i nära relationer (Pyles & Postmus 2004). Syftet var att uppmärksamma våld i nära relationer, genom glasögon som fokuserade mer på våldsrelationen utifrån partners våldshandlingar och särskilt bemöta och se kvinnors utsatthet.

Under de senaste 20 åren har utvecklingen av begreppet våld i hemmet varit positivt och bidragit med bättre social service (Ono 2013). Det feministiska perspektivet har förutom att arbeta med ojämlikhet i könsroller också arbetat med b.l.a kvinnors förtryck och självmedvetande. Det har framkommit utifrån studier av Ono (2013) att man har använt empowerment som arbetsmetod i socialt arbete i Canada. Empowerment bygger på kvinnans styrka och uppmärksammar de utmaningar och hinder som finns i kvinnans livssituation. Socialarbetare och behandlare har arbetat med att medvetandegöra kvinnors situation utifrån samhällsstrukturer och samarbetat med klienten i riktning mot att skapa ett nätverk för kvinnor i kommunen. har anordnat workshops, presentationer och föreläsningar i syfte att stärka kvinnors position i samhället. Studiens resultat har visat att dessa metoder har varit

mycket framgångsrika. Förhoppningen har varit att uppmärksamma socialarbetare och andra aktörer som arbetar med våld i nära relationer att använda sig av dessa arbetsmetoder. Uppmärksamheten har dock varit mest riktad mot den vita kvinnan och präglats av västerländska värderingar. Färgade kvinnor har varit utsatt för sexism och rasism och har varit inbäddade i sociala strukturer som marginaliserat dessa kvinnor, vilket ses som en brist i socialt arbete. Förhoppningen är att studien skall uppmärksamma professionella inom området, att särskilt uppmärksamma marginaliserade grupper. (Ono 2013).

Kultur och utsatthet i fokus

Under 1990 talet uppmärksammade man även raser och etniska grupper som utsattes för våld i nära relationer. Det medförde att man även uppmärksammade socialarbetarens kulturella kompetenser, d.v.s. att man utvecklade sin förståelse om kulturers betydelse för våld i nära relationer. Fokus på kulturella aspekter inom socialt arbete, resulterade i att man insåg att vilken kvinna som helst kan bli misshandlad, oavsett vilken etnisk tillhörighet hon har. Socialt arbete med våld i nära relationer har även fokuserat på socioekonomisk status, speciellt förhållanden mellan fattigdom och våld i nära relationer. En annan trend kring denna tid koncentrerade sig på kvinnans förmåga att hitta och behålla ett jobb. Utgångspunkten i det sociala arbetet var då att arbetslöshet påverkade förekomsten av våld i nära relationer och att insats gentemot våldsutsatta kvinnor då fokuserade på att hjälpa kvinnor att söka och behålla jobb. (Pyles & Postmus 2004).

Evans (2010) har i sin forskning om socialt arbete i Australien, beskrivit hur fattigdom och klasstillhörighet i stor omfattning påverkar våldets utveckling i nära relationer. Hon menar att det behövs en större förståelse i det sociala arbetets praktik om all marginalisering av människor. Argumentationer handlar om att utanförskap såsom fattigdom måste tas hänsyn till i arbetet med våld i nära relationer. Detta synsättet i socialt arbete är alltför snävt och kommer i skymundan bakom ett könsmaktsperspektiv (ojämligheter i könsroller), som regeringen och policymakare prioriterar. Denna trend utgår ifrån att man ser på ojämligheter mellan könen som en medfödd egenskap (Evans 2010). Istället vill Evans (2010) belysa problemet med utgångspunkt att våldets utveckling i nära relationer, beror på multipla faktorer, såsom en persons sociala identitet, inkluderat kön, klass, ras, funktionshinder, religion, kultur och sexuell läggning. Hon ser en fara i att den dominerande universella teorin om att kvinnor är sårbara för våld i nära relationer, i egenskapen av att vara kvinna. Hon

menar att man måste ta hänsyn till den litteratur som finns, som visar att fattigdom och klasstillhörighet bidrar till högre sårbarhet för våld i nära relationer (Ibid).

Argumentationen får stöd genom att Världshälsoorganisationen (WHO, 2002) som rapporterat att fattigdom är den största riskfaktorn för all form av våld i nära relationer. Evans (2010) har i sin undersökning kommit fram till att man i socialt arbete konstruerat problemet för snävt och att man inte har arbetat utifrån människors låga inkomst, klasstillhörighet, hudfärg eller etnicitet. Genom att belysa vad socialt arbete saknar utifrån sina föreställningar om orsaker till våld i nära relationer visar hon hur man kan förbättra socialt arbete genom att ta hänsyn till faktorer som social utsatthet, när man bemöter, hanterar och framförallt förebygger våld i nära relationer (Evans 2010).

Utifrån det relationella perspektivet

När mäns våld mot kvinnor uppmärksammades på 1970 talet, genom kvinnorörelsens pådrivning, utvecklades socialt arbete, genom att socialarbetare började använda familjeterapi som arbetsmetod för att även nå männen. I Halls (2011) studier återges modeller som fokuserade på männen som utgick från bl.a. samtalsrådgivning som handlade om identifiera och definiera kontrollerande beteenden, att utveckla medvetenhet om våldet, lära ut alternativa sätt att handla på istället för de kontrollerande, upprätthålla kontakt med de våldsutsatta, ge stöd åt kvinnor och undersöka vilka uppfattningar man hade om våldets orsaker. I början av 1980 – talet utvecklades interventionsprogrammen gentemot män som misshandlade, tack vare att man arbetade praktiskt med detta i socialt arbete. Interventioner som utgick från feministisk perspektiv riktade sig till att utreda om mannen slog i syfte att skada, dvs att mannen var medveten om sina handlingar och sitt syfte och, om maktutövningen gentemot kvinnan, användes för att upprätthålla en hierarki i relationen, med mannen som den dominerande partnern. Utifrån dessa premisser utvecklades arbetsmodeller som färgades av behaviorismens – social inlärning, där den rådande normen speglade vilka interventioner som gjordes gentemot kvinnor (Hall, 2011).

Utifrån ett familjefokus utvecklades även generella arbetsmetoder som fokuserade på att förändra språkbruket hos våldsutövaren och få honom eller henne till att kontrollera sina känslor och beteende. För att göra detta krävdes att man tog reda på individuella motivationer till att sluta utöva våld. Gruppriktade insatser till män, innehöll regelbunden träning i behärskningsmetodiker och avslappningsövningar i syfte att minska stress symtom. Socialt

arbete utifrån ett familjefokus har först och främst utgått från att den huvudsakliga påverkan på relationen är familjen. Trossystemet bygger på att våld i familjen är inlärt utifrån att familjemedlemmarna ser sådant livsmönster som ett normalt sätt att leva på (Ibid)

Under 1990-talet utvecklades arbetsmetoder gentemot män, genom att använda narrativa metoder. Detta betyder att man gjorde mannen uppmärksam och medveten om sina handlingar, genom hans egna berättelser. Socialarbetaren skall då lyssna på berättelserna, analysera dem och respondera på ett sätt som gör att mannen, känner sig hörd och blir medveten om sitt beteende. Tanken bakom detta var att mannen, genom att bli medveten om sitt beteende, skulle förändra sitt beteende. Narrativa tillvägagångssätt i grupp/familjeterapi har visat att mannen fått respekt för kvinnor och genom att förändra sitt beteende kunnat kontrollera sitt beteende. Den narrativa metoden har velat lyfta könsmaktsperspektivet, genom att få män att själv prata om det och upptäcka destruktiva mönster och ta ansvar för det våld som utövas (Ibid).

Det är alltså dessa perspektiv som det tidigare forskats mycket kring då de länge präglade det sociala arbetet med våld i nära relationer. Det ses därför som en utgångspunkt till det arbetet som utövas idag, och som jag vill fokusera på i min studie. Jag kommer i min analys att koppla tillbaka till ovanstående perspektiv för att påvisa hur arbetet med våld i nära relationer har utvecklats.

Kap 4. Teoretiska utgångspunkter

I teoridelen kommer jag först förklara olika begrepp som jag belyst i studien. Därefter presenterar jag Svenssons (2010) och Lundgrens (2004) resonemang och teorier om normalitet i socialt arbete i relation till våld i nära relationer. Jag kommer även att redogöra för Johnsson (2006) teorier om olika våldsformer. Mitt material kommer förstås genom dessa teorier, då jag ser det som mycket relevant eftersom dessa teorier växt fram genom min studie som centrala begrepp i arbetet med våld i nära relationer.

Begreppsdefinitioner

Centrala begrepp i uppsatsen är våld i nära relationer, våld i hemmet och mäns våld mot kvinnor. Min utgångspunkt är i huvudsak att tala om våld i nära relationer, när jag utgår ifrån mitt material. Jag har valt att ha kvar de andra begreppen som används i tidigare forskning i

syfte att illustrera utvecklingen av olika begreppsuppfattningar som funnits över tid och format socialt arbete. Jag tar min utgångspunkt i Matssons (2011) beskrivning om mäns våld mot kvinnor till våld i nära relationer. Det förstnämnda handlar om att man specifikt ser på våldet utifrån mannens våld mot kvinnan och det sistnämnda som handlar om att man tolkar våldet mer könsneutralt. (Mattson 2011). Detta för att jag vill utgå ifrån Mattsons (2011) förståelse av våld som komplext, vilket påverkar arbetssätt och bemötande i socialt arbete. Begreppet ”våld i hemmet” som nämns i tidigare forskning, har jag behållit eftersom man internationellt sätt fortfarande använder begreppet ”domestic violence” i socialt arbete. Eftersom våld i nära relationer sker i olika situationer och tar sig i uttryck på olika sätt och för att personal arbetar med begrepp om olika våldsformer kommer jag att använda Johnssons (2006) uppdelning av olika våldsformer i relationen. Detta skall relateras till hur man i socialt arbete resonerar om och identifierar (eller ej) förekomsten av våld i nära relationer.

Normalitet

Den diskurs som fått betydelse i min studie är begreppet normalitet i socialt arbete och personalens föreställningar om normalitet. Genom socialarbetares samtal med klienterna uppfattar de att klientens föreställningar om normalitet, skiljer sig från deras egen uppfattning om normalitet. Svensson (2007) menar att normalitet står för det goda och rätta och det onormala som avvikande och icke önskvärda. Vi som individer socialiseras in i det normala, genom att vi prövar och omprövar sätt att vara och tänka i möten med varandra. Normalitet kan upprätthållas genom att socialarbetare tillämpar lagen efter organisationens uppdrag. Men normer påverkas även utifrån den enskilde socialarbetarens perspektiv och har betydelse för vad som sker i det praktiska sociala arbetet. Exempelvis kan ett gemensamt engagemang om att stå på de svagas sida dominera vid olika specifika tillfällen och under olika tidsperioder (Svensson 2007). Svensson (2007) menar även att olika kulturella sammanhang skapar olika normer. Våld i nära relationer avviker från det som är normalt och önskvärt.

Socialarbetarens uppdrag är att föra klienter som befinner sig i en våldsrelation (det avvikande) in i det normala (det goda, det rätta). Klienternas förståelse av våldet är däremot, enligt personalen normaliserat. Lundgren (2004) menar att kvinnor normaliseras in i en våldsrelation och vad som blir normalt i en våldsrelation överensstämmer då inte med den rådande diskursen som finns hos personalen om vad som är normalt. Sociala konstruktioner skapas således utifrån både personalens föreställningar om normalitet och klienternas uppfattningar om normalitet.

Lundgren (2004) har i sin forskning, utvecklat begreppet normalitet utifrån en förklaringsmodell som handlar om att mäns våld mot kvinnor normaliseras i familjen. Detta kallar Lundgren (2004) för en normaliseringsprocess. Hon menar att våld upplevs som vanligt, d.v.s. normalt utav den som är våldsutsatt. Enligt Lundgren (2004) är samhället uppbyggt utifrån mannen som överordnad och kvinnan som underordnad och att våld handlar om makt och kontroll vilket ses som en normal maktordning i vårt samhälle. Hon beskriver om hur avvikelser, våld i nära relationer blir en normalitet. Familjevåldet har alltså förvandlats till en normalitet och hon utgår från en patriarkalisk struktur som råder i samhället. Våld i nära relationer skall enligt Lundgren (2004) förstås utifrån mäns våld mot kvinnor ur ett könsmaktsperspektiv. Normaliseringsprocessen som Lundgren (2004) menar utvecklas hos kvinnan i våldsrelationen, handlar om att mannen utövar kontroll och makt över kvinnor i flera olika steg, genom t.e.x fysisk och psykisk isolering, där växlande mellan våld och kärlek är centralt och att mannen succesivt begränsar kvinnans handlingsutrymme. Kvinnan hanterar detta också genom olika steg, d.v.s. först genom att försöka identifiera orsakerna till männens våld, för att på så sätt undvika våldet, men till slut anpassar sig till våldet och förhåller sig till att leva i en våldsrelation. Lundgren beskriver detta som att kvinnan har *internaliserat* våldet och normaliserat våldet, då de försvarar och förminskar våldet och börjar se på sig själv utifrån mannens glasögon. Istället söker kvinnorna orsaker hos sig själva som förklaringar till varför våldet utlöses. Det är själva anpassningen och internaliseringen av våldet som är Lundgrens huvudsakliga teman i normaliseringsprocessen (Lundgren 2004).

Olika våldsformer

Michael P Johnson (2006), professor emeritus i sociologi, resonerar om olika former av våld i en relation. Han menar att det är ett komplext fenomen och att kön är en aspekt i relation till våldets komplexitet. Johnson (2006) beskriver olika former av våld, för att särskilt urskilja om makt och kontroll är inslag i våldsrelationen eller inte. Han menar att för att förstå våldet är detta ett viktigt avgörande, för att man skall kunna arbeta med våldet. Johnson (2006) menar att det oftast är mannen som är våldsam och kontrollerande i heterosexuella relationer. Johnson (2006) skiljer mellan fyra olika former av partner våld. Den första kallas för *intimate terrorism* och innebär att den ena partnern i relationen är våldsam och kontrollerande, men inte den andre. Den andra formen av våld i nära relationer kallas för *violent resistance*. Det innebär att den ena partnern är våldsam och kontrollerande och att den andra partnern också är våldsam, men inte kontrollerande. Den tredje formen kallas för *situational couple violence* ,

som innebär att ingen av parterna är kontrollerande men kan vara våldsam eller inte våldsam. (det som är viktigt är att det inte finns inslag av kontroll/makt i sådan relation). Den fjärde formen kallas för *mutual violent control* som betyder att båda parterna i relationen är våldsamma. Genom modellen vill Johnson (2006) visa att det finns skillnader mellan män och kvinnors våld och att man skall förstå att kvinnor och mäns roller i en våldsrelation är olika vanliga (Johnson 2006). De former jag kommer att använda mig i min analys är *intimate terrorism* och *situational couple violence*, eftersom personal¹ arbetar och resonerar utifrån just dessa två former, i arbetet med våld i nära relationer. Såsom Johnson (2006) beskriver det, så är *situational couple violence* den form som är närmast relationsvåld där båda är delaktiga på liknande villkor. Detta behöver dock inte betyda att våldet är jämställt, men det skall förstås på så vis att i denna form finns ingen makt och kontroll i våldsrelationen. *Intimate terrorism* betyder att det är mannen som utövar våld genom makt och kontroll och kvinnan är den som är utsatt (Johnson 2006).

Kap 5. Metod

Vetenskaplig förståelseram

Denna studie bygger på en social konstruktivistisk ansats. Socialkonstruktion handlar om att man utgår från att människan som aktör utifrån sitt dagliga liv konstruerar verkligheten i en ständig pågående process, där språket får en stor betydelse. Genom hur vi talar konstrueras verkligheten och genom denna konstruktion skapas också verkligheten (Friberg 2012). Friberg (2012) förklarar socialkonstruktionismen som det som utgör diskursanalysens, filosofiska och ontologiska nivå, dvs hur världen och tingen är beskaffade. Friberg (2012) refererar till Winthers Jörgensens & Philips från 2002 som menar att språket är beroende av sitt sammanhang och avbildar inte verkligheten bokstavligen. Det betyder att fenomen kan beskrivas på olika sätt, men den diskursen vi använder får betydelse för hur vi bemöter en person, tex klienten. Språket har stor betydelse på så sätt att personalen i sitt arbete med klienterna menar att de måste förklara och medvetandegöra för klienterna om sin situation. Genom riktlinjer, såsom Socialstyrelsen, handlingsplaner, behandlingsprogram och individuella bedömningar finns också en diskurs om vilket förhållningsätt och professionalitet som skall användas och vilka förväntningar som finns på personalens expertis. Man kan exempelvis se detta som att hur personalen talar konstrueras verkligheten och genom denna konstruktion skapas också verkligheten. Jag har använt mig av en kvalitativ metod då jag

¹ När jag använder uttrycket personal avser jag personerna jag intervjuat

velat undersöka personalens förståelse och tolkningar av en social verklighet. Med tanke på att studiens syfte är att göra en djupare analys utifrån en verksamhet och personalens olika funktioner, lämpar sig den kvalitativa metoden bättre än den kvantitativa, eftersom svaren blir mer djupgående än vad exempelvis enkäter skulle bidra med.

Material

Som underlag för min undersökning har jag vänt mig till en specialiserad verksamhet som fokuserar på arbete med våld i nära relationer och som tar emot både män, kvinnor och barn. Verksamheten har erbjudit behandlingsinsatser för samtliga parter både individuella och gruppbaseade behandlingsformer. Studien har krävt intervjupersoner, både kvinnor och män, med yrkeserfarenhet och utbildningar innefattande kunskap om våld i nära relationer. Jag har använt mig av semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att frågorna har gett ett ganska stort utrymme att låta intervju personen prata öppet om ett visst område som jag frågar om. Jag utarbetade en intervjuguide utifrån olika teman som jag utgick ifrån (Bilaga 1). Dessa teman har belyst hur personalen arbetar med våld i nära relationer, hur de förstår våldsproblematiken utifrån olika perspektiv, definitioner av våld i nära relationer och vad personalen ser som betydelsefullt för arbetet med våld i nära relationer. Bakgrundsfrågor som jag ställde innefattade vilken utbildning och yrkeserfarenheter som personalen haft. Bakgrundsfrågorna syftade till att få en uppfattning om sammanhanget av utbildning och yrkeserfarenhet i relation till personalens specifika yrkesval.

Frågorna har varit öppna till sin karaktär och berört *hur* personalen förstår och uppfattar sitt uppdrag inom socialt arbete med våld i nära relationer. Utifrån Bryman (2002) beskrivs detta som att man har en uppsättning frågor som rent allmänt bygger på ett frågeschema med varierad ordning på frågorna, men att frågorna inte skall vara för detaljerade och skall ge intervjupersonen själv utrymme att i viss utsträckning styra i vilken ordning som olika saker kommer upp. Detta har betytt att jag som intervjuare har kunnat ändra ordningsföljd på frågorna, eller fördjupat mig i vissa frågor som är viktiga utifrån studiens syfte. För att få fylliga och detaljerade svar har undersökningens fokus också anpassats efter viktiga frågor som dykt upp under intervjuerna, d.v.s. att ställa följdfrågor på viktigt information som fångar studiens syfte, såsom Bryman (2002) menar utmärker semistrukturerade intervjuer (Bryman 2002). Jag ställde t.ex följdfrågor som jag anpassade utifrån olika perspektiv som personalen arbetade utifrån. Exempelvis genom att jag bad personal som arbetar ur ett barnperspektiv att berätta om barns berättelser och bad personal som arbetar utifrån kvinnors perspektiv, berätta

om kvinnors berättelser samt bad personal som arbetar ur ett manligt perspektiv, beskriva männens berättelser. Jag gjorde detta i syfte att fånga upp personalens olika förståelser av våldsproblematiken utifrån olika perspektiv.

Med hjälp av intervjuer har jag i enlighet med vad Bryman (2002) menar om den kvalitativa forskningsmetodiken således fått reda på vilken förståelse som finns, hur arbetet har påverkats av det, vilken yrkeserfarenhet och utbildning som personalen har och hur det sammantaget speglar verksamheten. Bryman (2002) menar att tyngden inom den kvalitativa forskningsmetodiken skall ligga på intervjupersonens egna uppfattningar och yrkeserfarenheter. Således har jag fokuserat på personalens egna uppfattningar och yrkeserfarenhet inom socialt arbete med våld i nära relationer.

Genom socialstyrelsen riktlinjer och andra dokument som verksamheten utgår ifrån har jag fått fram verksamhetens riktlinjer, arbetsmetoder, åtgärds paket/insatser, behandlingsarbeten och olika verktyg som används i arbetet med våld i nära relationer. Detta har gett mig en utvidgad förståelse av den studerade verksamheten. Dokumenten har varit meningsfulla, relevanta och representativa och kommer att användas vid analysen av undersökningen (Bryman 2002).

Jag har med hjälp av min intervjuguide utgått utifrån teman som handlat om yrkeserfarenhet, utbildning, förståelse av våldsproblematiken, vad som lyfts fram som betydelsefullt för arbetet med våld i nära relationer och hur man arbetar med det. Dessa teman fångar undersökningens syfte. Intervjuerna har spelats in och därefter transkriberats (skrivits ut) för att med större säkerhet kunna fånga upp viktig information. Ahrne & Svensson (2011) menar att den kvalitativa metodens utgångspunkt är att genom intervjuer samla in kunskaper om människors förståelse och tolkningar av olika problem, vilket har varit syftet med min studie.

Empirinsamling

Jag genomförde mina semistrukturerade intervjuer på en och samma avdelning, men jag träffade personalen som arbetar med våld i nära relationer var och en för sig. Förberedelser var gjorda genom min intervjuguide som omfattande de teman vilka belyste de områden som jag var intresserad av att undersöka. De utgick ifrån mitt syfte och frågeställningar. Bryman (2002) menar att det är viktigt med en intervjuguide och att man täcker det som ska fånga studiens syfte och fokusera på det som är relevant för studien. Jag spelade in samtliga

intervjuer, vilket jag stämde av med personalen, så att de samtyckte till det. Bryman (2002) menar att det mycket väsentligt att kunna redogöra för allt som sägs för att få med viktig information i analysen. Intervjuerna ägde rum i avskilda rum som personalen bokade in för just detta ändamål. Jag skrev även anteckningar vid sidan av, delvis ifall att inspelningen skulle krångla på något vis, men även för att jag skulle uppmärksamma relevanta följdfrågor, som oftast kom till följd av mina egna anteckningar. Dessutom gav det utrymme för intervjupersonen att tala mer om något eftersom jag inte då alltför snabbt ställde en ny fråga. Dock försökte jag göra mina anteckningar så diskret som möjligt, såsom Bryman (2002) menar, för att inte tappa fokuset eller så att det inte skulle störa intervjupersonen på något sätt.

Urval och avgränsningar

För min studie valde jag att intervjua socialarbetare inom socialtjänsten som arbetar med våld i nära relationer och som tar emot både kvinnor, barn och män. Motiveringen till urvalet är för att fokus ligger kring hur man jobbar med våld i nära relationer utifrån fler perspektiv, d.v.s. utifrån, kvinnan, barnets och mannens perspektiv.

Jag sökte en verksamhet som erbjuder behandlingsinsatser för samtliga parter både individuella och gruppbaseade behandlingsformer, för att kunna analysera insatser som var riktade till alla parter involverade i våldsrelationen. Jag har intervjuat personal, både kvinnor och män, med yrkeserfarenhet och utbildningar som innefattande kunskap om våld i nära relationer.

Den typ av urval har fallit inom ramen för *icke sannolikhetsurval*, då mitt urval inte har skett genom slumpmässig urvals teknik. Denna typ av urval kallas även för ett målstyrt urval. Detta då jag på ett strategiskt sätt valt ut intervjupersoner för min undersökning. Det betyder att vissa enheter i populationen d.v.s. i mitt fall, de verksamheter som har anställt personal som är speciellt inriktade på arbete med våld i nära relationer och har större chans att komma med i urvalet (Bryman 2002) Jag gjorde ett målstyrt bekvämlighets urval, men kan även ses som en form av snöbollsurval. Eftersom bekvämlighetsurvalet innebär att intervjupersonerna är tillgängliga och snöbollsurvalet innebär att man får tag på flera eller någon som är relevant för undersökningen och därefter använder dessa för att få tag på ytterligare respondenter (Bryman 2002, Ahrne & Svensson 2011). I första skedet skickade jag ut min intervjufrågan till flera olika verksamheter inom socialtjänsten i Skåne som arbetar med våld i nära relationer. Genom stadens växel, fick jag e-post adress till både socialsekreterare

och samordnare som var ansvariga för avdelningar inom socialtjänsten som inriktade sig på våld i nära relationer. Jag fick först respons från en intervjuperson från en avdelning inom socialtjänsten som arbetade med våld i nära relationer. Därefter frågade jag om denna visste fler som kunde tänka sig att medverka i min studie. Det resulterade i att jag fick ytterligare fyra intervjupersoner som ville medverka från en och samma avdelning. Eftersom detta skulle ge mig en fördjupad förståelse utifrån en avdelnings förhållningsätt, värderingar, förståelser och sätt att arbeta, fann jag det mycket lämpligt att fokusera på en avdelning. Intresset var att undersöka hur en och samma avdelning fungerar och arbetar tillsammans, men också hur olika uppfattningar om våld i nära relationer kan uppträda på en och samma arbetsplats.

Bryman (2002) menar att ett målstyrt urval skall ha hög relevans i relation till forskningssyftet, vilket är ett krav som jag menar att jag har uppfyllt, med tanke på att personalen som jag intervjuat arbetar både gemensamt och individuellt med de frågor som studien syftar till att undersöka. För mitt ändamål, blev det relevant att undersöka endast en verksamhet som arbetar med våld i nära relationer, då det fanns flera perspektiv inom denna avdelning och jag såg det som intressant att se hur perspektiven används och samspelar med varandra i arbetet med våld i nära relationer.

Bearbetning av data

För att bearbeta min data tog jag hjälp av Jönssons (2010) analyschema. Detta för att t.ex. bli mer uppmärksam på och identifiera problem som kan finnas i verksamheten, eller för att upptäcka om olika tolkningar/förståelser eller arbetssätt var något som uppfattades som problematiskt av personalen. Jag tänkte att detta skulle öka min förmåga att tänka och arbeta analytiskt under hela undersökningsprocessen. Med hjälp av Jönssons (2010) analyschema utgick jag från ett problemperspektiv, och ville ta reda på hur personal såg på olika problem. Genom att ställa specifika frågor, t.ex. då jag ställde frågor om vilka problem som kunde finnas i arbetet med våld i nära relationer och frågade då om de kunde ge exempel utifrån olika fall som de hade haft. Genom detta kunde jag få fram det som Jönsson (2010) beskriver om att fånga upp bärande begrepp och typfallsberättelser. Genom problemperspektivet bearbetade jag min data genom att t.ex. identifiera orsaker till våld i nära relationer, hur stor omfattningen ansågs vara, vilka konsekvenser som våld i nära relationer fick, vilka lösningar eller insatser som personalen jobbade utifrån. Jag fick då en uppfattning om alla inblandade parter och vad personalen hade för roller i sitt arbete med våld i nära relationer. Jag

analyserade sedan materialet genom kodning/teman. Detta gjorde jag för att ordna materialet och synliggöra mönster och samband. (Jönsson 2010).

Den kvalitativa analysen bygger enligt Lindgren (2014) på att när man arbetat fram koder på materialet börjar man att tematisera empirin. Tematiseringsarbetet funktion är att få fram nyckelteman som den fortsatta analysen kan kretsa kring (Lindgren, 2014). Jag fokuserade min bearbetning av data på vad som framkom om intervjupersonens tolkningar av våld i nära relationer, vad som ansågs som betydelsefullt för arbetet och hur det speglade verksamheten och hur man arbetar med våld i nära relationer. Dessa begrepp blev mina koder/teman. Arbetet med tematiseringen av min empiri blev till de rubriker som min analys innehåller.

Genom bearbetning av mitt material växte även de teorier fram, som jag kunde analysera min empiri utifrån. Det viktiga i mitt genomförande har varit att hålla kvar fokus på undersökningens syfte och besvara mina frågeställningar. Syftet med analysen skall genom aktivt arbete och kategorisering/tematisering finna svar på de frågor som man formulerat (Ahrne & Svensson 2011).

Rennstam & Wästerfors (2011) belyser även arbetsätt för analysen som handlar om att sortera, reducera och argumentera. Reducera handlar om att inte kunna ” visa allt”, sortera, d.v.s. att man redan under materialinsamlingen försöker säkerhetsställa en viss överblickbarhet och till sist kunna argumentera, d.v.s. att självständigt argumentera med hjälp av sitt material, snarare än att bara redovisa det (Rennstam & Wästerfors (2011). Jag funderade på min argumentation redan efter att alla intervjuer var gjorda. Jag skrev ner vissa argument redan innan själva analysen var helt färdig för att jag kände att jag lyckats fånga viktiga aspekter, som jag ville påminna mig själv om att få med i analysen. I viss mån hjälpte detta mig att sortera och reducera mitt material.

Metodens förtjänster och begränsningar

Att använda sig av semi-strukturerad intervju öppnar upp för möjligheten att ställa följdfrågor och sen ytterligare frågor. Intervjuformen bygger på att man ställer ett antal frågor utifrån en intervjuguide med olika teman. Jag varierade ordningsföljden mellan frågorna beroende på vad intervjupersonen berättade för mig. När jag märkte att något var betydelsefullt för personalens arbete, stannade jag upp kring det eftersom det fångade upp studiens syfte.

(Bryman 2002). Detta gjorde det lättare att skapa en relation med intervjupersonen, vilket bidrog till att kunna komma närmare ämnet och på ett djupare plan utforska det som sades och fångade upp viktiga svar. Utöver att kunna ställa följdfrågor, fanns det även utrymme att ställa tolkande frågor samt indirekta frågor. Jag kunde fråga intervjupersonen om värderingar och åsikter som personen har eller som fanns i personalgruppen eller hur man uppfattade andra organisationer och myndigheter. Exempelvis frågade jag personalen om hur de såg på andra myndigheter som arbetade med våld i nära relationer. Det kunde då t.ex. framkomma att man var osäker på om polisen eller familjerätten såg och uppfattade våld i nära relationer som lika allvarligt som de själva menade att det var. Det kunde även vara att jag ställde frågor om hur man värderar kvinnor och mäns utsagor om vad som hänt i relationen, varav det framkom att man kunde ha olika uppfattningar om vad som hänt i relationen. Jag ställde även frågor om hur man värderar varandras funktioner, varav det framkom att man ansåg det mycket viktigt för arbetet med våld i nära relationer att arbeta utifrån olika perspektiv.

Genom att ringa in intervjupersonens arbetssituation utifrån intervjufrågorna har jag fått ett omfattande material, vilket ger mig mycket information om intervjupersonens förståelse av våld i nära relationer. Dessvärre har det inte gått att redovisa allt material p.g.a. av studiens begränsade omfång. Således har jag fått avgränsa mig med vetskapen om att det finns mer information som kunnat ge en ännu tydligare bild av det som mitt syfte rymmer.

Det var även viktigt för mig att ha utrymme att tolka svaren på mina frågor under intervjun, så att jag kunde återknyta till intervju personen och fråga om jag förstått det rätt och på så vis få en riktigare spegling av det jag försökte få fram. Intervjumetoden tillät att jag kunde gå fram och tillbaka mellan olika svar som öppnade upp för teman som var relevant att fördjupa sig i. (Ahrne & Svensson 2011). Genom detta förfarande kunde mina egna tolkningar bli mer överensstämmande med personalens beskrivningar och leda till att jag gjorde bättre tolkningar av materialet.

Generaliserbarheten minskar vid snöbollsurval, målstyrt urval och bekvämlighetsurval (Bryman 2002). Detta innebär att de personer som intervjuas i en kvalitativ undersökning inte kan vara representativa för en population. Bryman (2002) menar att det är svårt att generalisera kvalitativa forskningsresultat till andra miljöer eller platser.

Resultaten från studien kan inte vara representativt för hur andra socialarbetare arbetar och förstår våld i nära relationer. Även med tanke på att den avdelning jag studerat är relativt

nybildad i sättet att arbeta utifrån olika perspektiv, begränsar detta generaliserbarheten. Den kvalitativa undersökningen kan istället generaliseras till teoretiska aspekter mot våld i nära relationer. En annan begränsning som Bryman (2002) tar upp är att man som intervjuperson kan bli en av dem (d.v.s. ”going native”) som ska studeras och tappa sin roll och uppgift som forskare. Jag märkte att jag ibland sögs in och uppslukades av intervjupersonernas berättelser, vilket gjorde att jag kom bort ifrån mina frågor och ställde andra frågor bortom mitt syfte. Detta menar Bryman (2002) kan vara risken med semistrukturerade och till viss del öppna frågor.

Metodens tillförlitlighet

Tillförlitligheten beror på hur jag använder olika strategier för att upprätthålla en röd tråd genom analysen. Att t.ex. arbeta länge med data och särskilt noga följa upp och analysera observationer som faller bort från huvudmönster som man identifierat. Vidare är det viktigt att vara mycket noga och konsekvent med sin begreppsanvändning. Att stämma av analysen med intervjupersonerna ökar också tillförlitligheten (Lindgren 2014). Min studie har syftat till att finna ett djup, d.v.s. att fokusera på det kontextuella unika och skapa en fullständig och tillgänglig redogörelse av alla faser av forskningsprocessen, för att uppnå en tillförlitlighet av studien. Tillförlitlighetens fyra kriterier handlar enligt Bryman (2002) om undersökningens överförbarhet d.v.s. hur användbara resultaten är i andra miljöer och situationer. Det andra kriteriet handlar om studiens trovärdighet, d.v.s. noggrannheten i min redogörelse om tillvägagångssätten i min undersökning. Tredje kriteriet handlar om möjlighet till att styrka och konfirmera, d.v.s. att jag inte låtit personliga värderingar påverka utförandet av och slutsatserna av studien. Det fjärde kriteriet handlar om att sträva efter äkthet i studien, d.v.s. att sträva efter att ge en rättvis bild, ha i åtanke att undersökningen kan bidra till att personer som medverkat kan få en bättre förståelse och bild av det man undersöker och hur andra upplever problemet (Bryman 2002). Genom den strategi jag lagt upp - följdfrågor, återkoppling/avstämning, inspelning och transkribering, tematisering av materialet, kodning, noggrann begreppsanvändning, ta hjälp av analyschema och att vara analytisk under hela undersökningsprocessen, menar jag att min undersökning blir tillförlitlig.

Etiska övervägande

I min studie har jag säkerhetsställt att ingen kommer till skada och att jag kan ta ansvar för konsekvenserna av intervjumötena enligt Johansson & Öbergs (2008) beskrivning av etiska och praktiska frågor. Jag har inte använt mig av namn då jag pratat om personalen och

arbetsplatsen har anonymiserats och kallats för avdelning eller verksamhet, i syfte att man inte kan veta vilken arbetsplats jag har genomfört min undersökning på. Jag har utgått utifrån vetenskapsrådet (2002) forskningsetiska principer och uppfyllt informationskravet genom att jag informerade intervjupersonerna om vad studien innebär, vad jag skall använda informationen/uppgifterna till och att det som de berättar för mig endast skall användas i mitt examensarbete. Detta gjorde jag både via mejl och vid intervjutillfällena. Utifrån den informationen kunde de själva bestämma om de ville medverka i studien, vilket Ahrne & Svensson (2011) tar upp som grundläggande principer i etiska frågor. Jag informerade även om att de gärna fick ta del av mitt examensarbete när jag examinerats, vilket de gärna ville. Deras medgivande betyder att samtyckeskravet inom de forskningsetiska principerna har blivit uppfyllt. Samtyckeskravet innebar även att intervjupersonerna har gett sitt medgivande till att jag spelade in intervjuerna. Konfidentialitetskravet tog jag hänsyn till genom att försäkra och informera intervjupersonerna om alla uppgifter skall ge största möjliga konfidentialitet och förvaras på ett sätt att obehöriga inte kan ta del. Konfidentialitetskravet har även inneburit att det rått tystnadsplikt gällande känsliga uppgifter som kommit fram och att ingen person, vare sig personal, eller personer som funnits med i berättelser kan identifieras. Jag har även utgått utifrån nyttjandekravet som innebär att uppgifter och information inte får användas eller utlånas för kommersiellt bruk samt att inga uppgifter får påverka den enskilde. (Vetenskapsrådet 2002).

Kap 6. Analys

I detta kapitel diskuteras hur personalen idag arbetar med våld i nära relationer, vad som lyfts fram som viktigt i arbetet och hur förändringsarbetet bedrivs med klienterna. Jag kommer även beskriva hur man definierar våld i nära relationer och hur förståelsen av våld i nära relationer framträder. Jag kommer även att belysa hur man resonerar kring olika våldsformer, där begreppet makt och kontroll fått stor betydelse. Jag kommer också att relatera empirin till tidigare forskning, för att påvisa utvecklingen inom socialt arbete med våld i nära relationer.

Verksamhetens definitioner av våld i nära relationer

Samtlig personal menar att det finns många definitioner på vad familjevåld är, men den som dom utgår ifrån står i deras handlingsplan. Den definitionen omfattas av en handling som skadar, smärtar, skrämmer eller kränker personen. Det innebär även att om en person får den andra personen att göra något mot sin vilja eller att avstå från att göra något som den vill,

tolkas detta som familjevåld. Familjevåld innefattar alltså alla handlingar som tvingar en partner att göra saker mot sin vilja och gör henne/honom rädd. Man menar även att i denna definition kan det förekomma olika typer av familjevåld. Det innefattar, fysisk handling som skadar eller kontrollerar den andra. Det är psykisk våld, ord, ton, handling eller hot om handling som kontrollerar, skadar eller kränker någon annan. Det innefattar sexuellt våld, dvs att genomföra samlag eller sexuella handlingar mot sin vilja. Det är materiellt våld, d.v.s. man tar sönder eller kastar saker på den andre. Det är latent våld som betyder att man genom ett kroppsspråk signalerar en potentiell fara. Tills sist ingår även ekonomisk kontroll som personalen menar är en form av våld som innebär att man t.ex., nekar partner att arbeta och tar kontroll över hennes tillgångar/inkomst. Personal säger det med egna ord enligt följande:

Relationsvåld är ju det våld som utsätter någon annan för att kontrollera och hindra den personen att göra det den vill. Och då kan det vara så väl fysiskt våld som fysiskt våld, ekonomiskt våld, sexuellt våld, materiellt våld, latent våld (intervjuperson 1).

I deras definition framträder aspekter som handlar om makt och kontroll. Johnson (2006) menar att det är viktigt att urskilja om makt och kontroll är inslag i våldsrelationen, för att förstå våldet, för att kunna arbeta med våldet. Utifrån den rådande definitionen kan man identifiera om makt och kontroll är inslag i våldsrelationen. Personalen har en särskild förståelse av våld som innefattar aspekter av makt och kontroll och jag menar att man med hjälp av definitionen kan urskilja om makt och kontroll är inslag i våldsrelationen.

Att arbeta mot avvikelser

Personalen beskriver det som att kvinnan leds in i en normaliseringsprocess, d.v.s. att kvinnan normaliserar våldsrelationen och anpassar sig efter det våld som förekommer i relationen. De menar även att både den våldsutsatta och våldsutövaren ofta själv har varit utsatt eller har växt upp med att själv ha bevittnat våld i sin uppväxtmiljö. Förändringsarbetet som personalen bedriver handlar om att föra kvinnor ifrån det avvikande, dvs våldet, i riktning till det som är normalt, dvs icke våldet. Man påpekar att vi i det svenska samhället inte accepterar våld i nära relationer som ett legitimt beteende. Personalen vill medvetandegöra kvinnorna om vilken relation de lever i och menar att det är många som slätar över det och säger att det inte är så allvarligt. Detta händer ofta varje gång relationen återgår till en s.k. normal vardag, där våldet för tillfället minskar mer eller mindre. Personalen menar att man genom samtal och gruppverksamhet medvetandegör kvinnorna och stärker deras självkänsla och självförtroende

så kan man förändra kvinnans livsstilmönster på så sätt att de inte längre accepterar att bli utsatta för psykiskt eller fysiskt våld och förstår att de måste skydda barnen i sådana missförhållanden. Personal har menat att normalitet är något att sträva efter och använder det som verktyg i förändringsarbetet.

Det går att komma ur en dålig relation. Det går att komma vidare, det går att må bra igen. Många tror ju att det är dem det är fel på. Att de själv är ensam om att ha det såhär. Att det syns utanpå att, att man ser ut på nått visst sätt, eller är på nått visst. [...] Alltså att man levit i sådan relation, så blir man som vi kallar det för normaliserad in i ett livsstilmönster, d.v.s. man vänjer sig vid att bli kallad saker, att få en snyting emellanåt och tycker väl inte att det är så farligt. Alltså det onormala blir normalt. Så det gäller att försöka få kvinnan att inse vad det är hon lever i och att det finns hjälp att få. (Intervjuperson1)

Det gäller att få dem att bli medvetna om vad de lever i t.ex. genom att tala om för dem att var tredje vecka mördas en kvinna i Sverige av en nuvarande eller före detta. Har en man slagit en gång, kommer han med största sannolikhet slå igen. De gäller att få dem till att inse att de lever farligt, få dem att inse vad de lever i. Min funktion är att jag ska jobba med kvinnor utifrån samtal och att stärka dem, i strävan att få dem bort från våldet mot en normal vardag. (Intervjuperson 1)

Svensson (2007) menar att hur vi tänker och handlar så finns normaliteten och att den upprätthålls av våra värderingar och normer (Svensson 2007). Personalens uppdrag handlar om att återupprätthålla en normalitet. Deras föreställningar om normalitet påverkar hur de förstår och hanterar våldsproblematiken, d.v.s., att arbeta med att medvetandegöra kvinnorna om vad de lever i för relation. Detta görs genom att förtydliga värderingar som handlar om att de ska förstå sin situation utifrån att en våldsrelation är en onormal och avvikande relation. Enligt Lundgren (2004) normaliseras kvinnor in i en våldsrelation, de internaliserar våldet, d.v.s. de försvarar eller förminskar våldet och anpassar sig till våldet. Så framställer även personalen det när de beskriver vad de utsatta kvinnorna säger, t.ex. ”en snyting var väl inte så farligt” och med en sådan inställning, vänjer och anpassar sig våldsutsatta kvinnor till våldet. I tidigare forskning har man inom socialt arbete inom kvinnojourer arbetat efter ett könsmaktperspektiv, d.v.s., det handlar om mäns våld mot kvinnor, där kvinnan är underordnad och mannen är överordnad. Inom verksamheten kan man också se inslag av att det finns ett könsmaktperspektiv, då personalen menar att kvinnors position är av underordnad karaktär.

I tidigare forskning då man fokuserat på kulturella skillnader inom socialt arbete har studier visat att vilken kvinna som helst kan bli utsatt för våld i nära relationer oavsett vilken etnisk tillhörighet hon har (Pyles & Postmus 2004). Men eftersom många som personalen arbetar med har utländsk bakgrund, tror jag att detta kan påverka vilka föreställningar personalen har om kulturens betydelse för våld i nära relationer.

Jag tänker att vissa länder än idag, så är det ju faktiskt normalt och tillåtande att slå sin fru och ha många fruar [...] och att slå sina barn. Så att det är klart att det blir annorlunda när man sen, byter geografi och då skall man också byta sätt att leva [...] mannen är den som skall ha någon slags makt, eller att det har varit så tidigare, och att det är så fortfarande i vissa kulturer än idag. (Intervjuperson 2)

Personalen menar att vi i Sverige har infört lagen mot aga och skall förstås på så sätt att vi i Sverige inte accepterar att föräldrar slår på sina barn. Personal menar även att det kanske ändå i andra kulturer anses som normalt och inte avvikande att uppfostra sina barn genom aga. Man kan här se hur personalen ovan beskriver normaliteten i Sverige som annorlunda än normaliteten i andra länder. Svensson (2007) menar att i det olika kulturella sammanhang skapas olika normer. De andra länders normalitet skapas därigenom i detta sammanhang som det avvikande. Det illustreras även genom nedanstående citat:

Men han har bara slagit mig några gånger den senaste veckan och det är inte så farligt [...] och så säger jag, men det är ju jätteallvarligt att bli slagen flera gånger. Och så säger hon, men han brukar slå mig en gång om dagen, men den här gången är det bara tre gånger i veckan, det är inte så farligt. Alltså man normaliseras in i någonting och kommer man dessutom till Sverige och har vuxit upp i ett annat land, så tycker man kanske att ett visst beteende är okej att utöva mot en annan människa. Men enligt svensk lag, så är inte det okej Om jag möter en kvinna eller man eller ett barn från en annan kultur, eller ett annat ursprung så brukar jag spegla, vilken uppfostran man generellt har i det landet [...] men sen får man stämna av om man har rätt eller inte. (Intervjuperson 5)

Personalen menar att man även i andra länder normaliseras in i våldet och anpassar sig till det, enligt Lundgren (2004). Det har således inte med vilket land man kommer ifrån. Jag har förstått personalens användande av olika kulturer och bakgrunder som ett sätt att förstå *om* det spelar roll för våldsrelationen. Personal menar att deras egna föreställningar behöver stämmas av med hur det förhåller sig, vilket visar på att de förstår att deras föreställningar om hur våld ses på i andra länder och från andra kulturer kan vara felaktiga.

Men personalen använder lagen om aga i syfte att medvetandegöra kvinnan på att det finns risk för att barnen omhändertas enligt socialtjänstlagens riktlinjer, om mamman inte skyddar barnen, exempelvis utifrån citatet nedan.

Då brukar jag berätta vilka rättigheter en kvinna har, vilka skyldigheter hon har, t.ex. att skydda sina barn, de är enligt lag [...] för hon kanske inte vet det. (Intervjuperson 5)

Personalen arbetar utifrån socialstyrelsens riktlinjer om att alla barn som bevittnat våld skall utredas och personal som jobbar utifrån barnens perspektiv menar att det är viktigt att få fram barns egen berättelse och upplevelser av våld. Förändringsarbetet handlar även här om värderingar om vad som är rätt och fel, utifrån barnens egna berättelser, vilket följande beskrivningar från personal visar:

Jag pratade med en treårig flicka nu snart fyra och hon berättar ju inte några anledningar, men att pappa slår mamma och det är *inte rätt* och att mamma gråter och mamma är ledsen, så hon berättar ju på det viset, hon har ju inga anledningar till varför det blir så, hon berättar bara att så blir det, att pappa slår mamma och då blir hon rädd och ledsen. Jag framhäver barnets historia och barnets mående, p.g.a. av att de bevittnar våld, eftersom att det sen blir grund för utredning, för vad de ställer för frågor, vad de har för fokus i sin utredning, så att våldet inte ska försvinna i utredningen (Intervjuperson 2)

Vad personalen menar är att våldet kan tappas bort i utredningen eftersom det inte tas på allvar och ofta avskrivs som ett bråk, istället för våld. De menar därför att det är extra viktigt att lyssna på barnens berättelse och att ingripa på ett tidigt skede genom att markera vad som är rätt eller fel. Redan på ett tidigt stadie, innan även barn normaliserats in i att finnas en våldsrelation, menar personal att det är viktigt att få barn att förstå att det inte är rätt att slå och att det strider mot de värderingar som vi har i samhället. Svensson (2007) menar att normer i samhället varierar beroende på utvecklingen i samhället. Detta kan ses som att den rådande normen i vårt samhälle påverkar vilka normer som står i fokus vid det speciella tillfället och hur de värderas. Svensson (2007) menar att i vissa perioder står socialarbetaren på de svagas sida i ett gemensamt engagemang. Jag tolkar det som att personalen ser barnet som särskilt utsatt (svag) och att lagstiftningen står bakom ett särskilt gemensamt engagemang kring barn som bevittnat eller utsatts för våld.

Personal menar att många som använder våld i vuxen ålder på något sätt har varit uppväxta med våld ofta med en pappa som slår och att de själv har varit utsatta som barn. Man menar

att barnen sedan tar efter beteendet, antingen som våldsutövare eller som våldsutsatt och att våldet på så sätt har normaliserats. Det har beskrivits enligt följande;

Jag tänker att växer man upp och hela tiden ser sina närmsta vuxna, alltså föräldrarna att de löser konflikter, genom våld, så tänker jag att det är det man får med sig. Att det är det som blir det normala sättet att lösa konflikter på. Det blir det man söker som vuxen sen. Många mammor berättar ju att de har sett sin pappa slå sin mamma och sen lever de själv med en man som slår dem, för att det har blivit de normala för dom och det finns nästan en trygghet att vara ett offer, nästan (Intervju 2).

Detta kan man koppla till det Svensson (2007) skriver om att vi som individer socialiseras in i det normala, att vi prövar och omprövar sätt att tänka i möten med varandra och därigenom utvecklar vi en normalitet. Det kan ses som att personal som jobbar utifrån ett barnperspektiv har prövat och omprövat hur man kan påbörja ett förändringsarbete och arbeta med det, genom att ta speciellt hänsyn till barns egna berättelser. Genom de utvecklade riktlinjerna som socialstyrelsen har fastslagit, kan man säga att utvecklingen av socialt arbete utifrån barn som bevittnat eller varit utsatt för våld, har stärkts då barns berättelser väger tungt som underlag för utredningsarbetet, vilket framkommer av den dialog och samverkan som barnsamordnaren har med utredaren. Jag uppfattar det som att socialarbetare idag lyssnar med större engagemang och har större tilltro till barns berättelse och använder berättelserna för att identifiera ett avvikande beteende. Detta tror jag kan komma att betyda att barn som bevittnar eller utsätts för våld, med större sannolikhet kommer att bli tidigt medvetna om att det inte är normalt att växa upp och leva i dessa missförhållanden.

Våld i nära relationer

All personal menar att vid förekomsten av våld, finns det nästan alltid inslag av makt och kontroll, antingen från mannen eller kvinnans sida, men oftast är det mannen som utövar våld genom makt och kontroll. På frågan om varför våld förekommer beskriver personalen det på alla nivåer, d.v.s. på makro, meso och mini nivå. De tar in alla aspekter, att det kan handla om stressen som finns i samhället idag, socioekonomiska aspekter, fattigdom, alkohol och drogmissbruk, utanförskap, kulturella skillnader, psykologiska och individuella orsaker och att man själv varit utsatt, slagen som barn och växt upp i sådana missförhållanden. Men när man närmar sig gräsrotsnivån, d.v.s. vad våld handlar om på individnivå, fokuserar man mycket på makt och kontroll i relationen. Nedan illustreras personals sätt att tolka makt och

kontroll i relationen och hur man resonerar om det och försöker genom samtal med kvinnor att få dem att inse i vad det är de lever i.

Det handlar om att ta kontroll över den andra människans beteende, det handlar om att avgränsa vänner, familj, det handlar om att ta kontroll över ekonomin, få den andra till att känna att den är beroende [...] första gången jag träffade denna kvinna var hon helt blåslagen i ansiktet men hon förnekade våldet framför mig [...] när jag förklarade att jag vet att det förkommit, genom polisanmälan och att det varit riktigt allvarligt, att han försökt döda henne, men hon förnekade det fortfarande och ville hem [...] men senaste gången jag träffade henne, sa hon att det förekommit tre gånger [...] efter flera möten sa hon att det förekommit under lång tid [...] jag sa att är man blåslagen är det riktigt allvarlig [...] den här motivationsdelen har varit otroligt otroligt krävande [...] jag frågade henne varför hon ville återvända hem... hon sa ” jag vet inte, jag kan inte svara på det”. (Intervjuperson 5). Förekomsten av våld har att göra med makt och kontroll. Det handlar det mycket om. Att ta makt över någon, för att kunna kontrollera någon (Intervju person 2).

Lundgren (2004) menar att det är just den här normaliseringsprocessen som gör att kvinnan förnekar det hon varit med om, eller är med om. Lundgren (2004) menar att kvinnan bör lämna vid första slaget, annars förlorar hon sin verklighetsuppfattning. Hon menar att ju veligare kvinnan betar sig i våldprocessen, ju mindre protesterar kvinnan och anpassar sig desto mer. Hon menar att kvinnan då har internaliserat våldet d.v.s., hon har införlivat mannens tankar, värderingar och reaktionssätt i sig själv. Detta leder enligt Lundgren (2004) till att kvinnan blir mer utmattad, resignerad och uppgiven och det blir svårare och tyngre för kvinnan att komma ur våldet. Lundgren (2004) menar att detta ställer höga krav på att både vänner, omgivning och professionella tar ansvar. Lundgren (2004) menar att mäns våld mot kvinnor är kopplat till makt och kontroll för att sätta gränser i kvinnans livsutrymme som bland annat genom att begränsa kvinnan i vad hon vill säga, vad hon vill göra eller vad hon tänker (Lundgren 2004).

Personal beskriver kvinnors berättelser i enlighet med Lundgrens (2004) teori, d.v.s att kvinnan förnekar våldet, förlorar sin verklighetsuppfattning och att det är mycket svårt som professionell att träda in, då det gått så långt att kvinnan inte längre ser vad det är hon eller sina barn utsatt för. Men ansvaret finns där, genom motiverade samtal och även genom att tala om för kvinnan att om hon inte skyddar sig själv kommer barnen att bli omhändertagna. Personal menar att det är ofta när de pratar i klarspråk om vad som kommer hända med

barnen (omhändertagande) som kvinnan går med på att skydda sig och barnen. Personal menar att det är just denna form av våld (se citatet ovan) som behöver identifieras. Den typen av våld som ovan beskrivits skulle kunna definieras som *intimate terrorism*, vilket Johnsson (2006) menar är den typ av våld där den ena partnern är våldsam och kontrollerande, men den andra är det inte. Personal menar att män som utövar denna typ av våld inte är behandlingsbara. All personal talar om att det kan finnas olika typer av våld, men alla i personalen är inte ense om att det är viktigt att definiera våldsform för att arbeta med våld i nära relationer. Problemet med att få gehör för betydelsen av vilken våldsform det är, tror personal beror på att personal som jobbar utifrån ett kvinnligt perspektiv, oftast kommer i kontakt med kvinnor som är i en våldsrelation som tillhör våldsformen, *intimate terrorism*, där mannen utövar våld genom makt och kontroll.

Jag jobbar mycket med definition av våld, för att kunna sätta fingret på att våld inte bara är fysiskt våld, det är också att se på kontroll och makt. Våld är ett beteende som gör att din omgivning måste anpassa sig [...] vi anpassar ju oss hela tiden [...] Tex, om man säger till barnet att bråka inte kl 7 på morgonen, för då blir han arg, men om det blir så hela tiden, att alla skall vara tysta, då blir det *intimate terrorism*. Då är det alltid ett kontroll och makt beteende som är rätt så kalkylerande och är kallt och beräknande (Intervjuperson 4).

Johnson (2006) menar att det är viktigt att identifiera makt och kontroll som inslag i en våldsrelation, för att kunna ge rätt behandling. I *intimate terrorism* finns mycket inslag av makt och kontroll enligt Johnsson (2006), men personal menar att män som finns i denna kategori inte är behandlingsbara. Men personal menar man att man kan arbeta med *situational couple violence*, vilket betyder att våld utlöses av att konflikter trappas upp och eskalerar till våld. Johnson (2006) menar att *situational couple violence* är det som kommer närmast relationsvåld, som är mer på lika villkor, men där den ena kan vara mer passiv och mindre aktiv i våldsutövningen och utan kontrollinslag. Meningen med att använda sig av modellen enligt Johnsson (2006) är att få en bredare våldsdefinition som gör det möjligt att upptäcka och synliggöra en våldsrelation, där båda parter är delaktiga. Nedan illustreras personal sätt att upptäcka och synliggöra en våldsrelation där båda parter är delaktiga i någon mån:

Jag jobbar med de situationsbaserade, alltså då kan det handla om känslor som bubblar över, de är konflikter som byggs upp i hettan. Jag har en kille som t.ex. för två år sedan på nyårsafton [...] Frun och barn hade separerat men skulle fira nyårsafton tillsammans men det blev inte bra. Han hade inte använt våld förr men nu gjorde han det [...] Men hon ville ha kontakt med honom

hela tiden. Hon var den första som stod utanför fängelset när han kom ut och bankade på hans dörr [...] Psykiskt sätt var det hon som var mer på honom än tvärtom (intervjuperson 4).

Personal identifierade denna våldsform som situationsbaserad, d.v.s. *situational couple violence*. Personal menade även att kvinnan hade sitt beteende som mannen hade svårt att hantera. I denna våldsform, menar Johnsson inte styrs av makt och kontroll, utan handlar om en konfliktupptrappning. Personal menade att genom att identifiera våldsformen, kunde personal också ge rätt behandling till mannen.

Johnson säger att man skall kunna identifiera vilken typ av våld det är, för att ge rätt behandling och på så sätt kan man lägga krut på det [...] Det har blivit riktigt bra nu honom, de separerade och han kunde säga förlåt framför barnen vad han gjort. Han är också mer restriktiv med alkohol. Han gick i gruppbehandling, 24 gånger, han tog sitt straff i kriminalvården, 8 månaders fängelse [...] Han slutade totalt med våld. Psykiskt sätt var det hon som var mer på honom än tvärtom. Men han lärde sig strategier för att hantera hennes beteende på (Intervjuperson 4).

Men personal menar att han gärna skulle vilja prata mer om detta sätt att arbeta.

Jag försöker sälja in de här våldsformerna. Det har jag försökt sen jag började jobba här. Jag vill gärna att vi skulle kunna prata om det, men det är rätt så svårt, för att, de är en erfarenhet, en rädsla eller ångest över att det ska hända saker, vi som jobbar med det här vill ju gärna vara säkra på att vi inte ska jobba med att en man slår ihjäl en kvinna. Och då tror jag att den rädslan, som kvinnor har, man kallar det för sekundär traumatisering tar överhanden. Jag tänker om det är en familj som är motiverad av att jobba, då ska alla parter vara det och att dom har någonting positivt också i botten. Det ska inte bara vara elände.

Johnsson (2006) menar att det finns relationer där makt och kontroll inte behöver vara inslag i våldsrelationen. Men Lundgrens teorier bygger på att det alltid handlar om makt och kontroll när våld i nära relationer finns med i bilden. Personal som jobbar utifrån kvinnors och barns perspektiv, lutar sig mer mot trygghet, säkerhet för kvinnorna och barnen, vilket ofta betyder att de behöver skyddas. De menar att identifiera våldsformen då inte blir viktigt. Johnsson (2006) modell kräver att relationen måste studeras och identifieras, vilket kan vara svårt eller traumatiskt för den utsatta. Personal som arbetar utifrån det manliga perspektivet tycker att det viktigt att identifiera våldsformen för att kunna arbeta med männen i behandling. Dock har personalen en dialog om det, vilket indikerar att man är medveten om olika sätt att arbeta med våldsrelationer. Samsynen är dock att den som är utsatt skall skyddas och känna sig trygg i behandlingsarbetet.

Vad är betydelsefullt för arbetet?

Den värdegrund som finns i handlingsplanen, speglar verksamheten på så vis att man utgår från människors lika värde och rätt till hjälp oavsett kön, etnicitet, religion eller sexuell läggning. Det som lyfts fram som mycket betydelsefullt är att man arbetar utifrån alla perspektiv, dvs kvinnans, mannens och barnets perspektiv. Personalen lyfter fram att de har alla olika funktioner och just därför menar man att arbetet kan ses utifrån olika perspektiv, Personalen beskriver det enligt följande:

”Mitt uppdrag är ju att lyssna på kvinnor, att tro på dem, att tro på det kvinnorna säger [...] jag kan själv styra mina samtal med kvinnorna”. (Intervjuperson 1) ”Vi jobbar också i grupper [...] med kvinnors självkänsla att styrka dem [...] med empowerment [...] hjälp till självhjälp” (intervjuperson 2). ”Min uppgift är ju mycket att tydliggöra barnens historia. Min dokumentation framhäver jag barnets historia och barnets mående, p.g.a. av att de bevittnar våld, eftersom att det sen blir grund för utredning“ (Intervjuperson 2). ”Vi har lite olika delningar av målgruppen [...] Jag tror att jag kan ifrågasätta mannen, vad han säger, det ligger i mitt uppdrag att få honom att få insikt om vad hans beteende och handlingar kan leda till” (Intervjuperson 4). ”Vi jobbar i en grupp med olika funktioner [...] med olika ansvarsområden, så det är ju en kompetensutveckling också [...] man får olika versioner, man kan få en version från mannen och en från kvinnan och en från barnet, så då får man diskutera kring det som hänt [...] det är viktigt att ha förståelse för vad den andra gör, lita på varandras kompetens och respekterar varandra och det känner jag att vi gör” (Intervjuperson 3).

Utgångspunkten i arbetsgruppen är att var och en har olika funktioner och arbetar utifrån olika perspektiv. Personalen menar att det är viktigt i arbetet att det finns olika kompetenser och att man respekterar, förstår och litar på varandras kompetenser. Personalen har olika yrkeserfarenheter, men samma utbildning (Socionomutbildningen). Olika yrkeserfarenheter avgör vilket perspektiv man arbetar utifrån. Man förstår familjevåldet som en svår och komplex problematik, vilket speglas i verksamheten då var och en framhäver den komplexa våldsproblematiken utifrån sitt eget perspektiv. Samtidigt ser man det som viktigt att gemensamt prata om svåra frågor i våldsproblematiken. Personalen har olika perspektiv som bygger på hur våldsproblematiken skall arbetas med inom verksamheten, men även arbete som riktas utåt, mot andra myndigheter exempelvis skola och polis. Beroende på vilket perspektiv man använder kan man inom det ha olika normer. Svensson (2007) menar att den enskilde socialarbetarens perspektiv och normer har betydelse för vad som sker i det praktiska sociala arbetet. Personalen jobbar utifrån olika perspektiv, men sen kan den individuella socialarbetarens norm påverka arbetets utformning, exempelvis hur man samtalar med

kvinnor, barn och män. I tidigare forskning har man utifrån ett feministiskt perspektiv använt empowerment som arbetsmetod i socialt arbete, för att styrka kvinnors självkänsla i syfte att stärka kvinnors position i samhället (Ono 2013). Detta är något som även används som arbetsmetod i socialt arbete med våld i nära relationer i den studerade verksamheten.

Vad som även uttrycks som viktigt för arbetet är samarbetet med andra aktörer som arbetar med våld i nära relationer. Framförallt finns ett stort samarbete, med kvinnojourerna, men även andra aktörer, som socialtjänstens utredare och advokater, polis samt olika organisationer, bjuds in till gruppverksamheten för klienterna.

Det underlättar ju för oss att vi har ett bra samarbete med kvinnojouren, när det gäller tillgång till skyddat boende, för vi har ju inget skyddat boende inom socialförvaltningen (Intervju person 1). Mitt uppdrag är också att försöka samarbeta med barnutredarna [...] ett gott samarbete kring insatserna till barn och familjen[...] alltså insatser som fås via oss. Sen även med polis, kvinnornas advokater, familjerätten samarbetar vi också med (intervjuperson 2). Gruppverksamheten för kvinnor [...] Det är tio olika tillfällen, där vi bjuder in Bris, advokat, kvinnojouren, barnsammordnaren, kvinnosammordnaren, manssammordnaren, alla får prata kring olika teman och så. Det har varit mycket positivt (Intervjuperson 3)

Vem blir synliggjord?

Eftersom verksamheten arbetar utifrån både kvinnan, mannen och barnens perspektiv blir alla synliggjorda i våldsrelationen. Men de som blir synliggjorda är de klienter som söker sig till avdelningen eller blir kontaktade. De blir oftast kontaktade för att det funnits en anmälan eller kommit fram på annat sätt att det råder, eller finns misstankar om missförhållanden i form av våld i hemmet. Personal har olika erfarenheter om vem som sökt hjälp eller som de har kontaktat. De uttrycker lika ofta att det är människor med olika bakgrunder de arbetat med. Men man menar att vad det gäller homosexuella och de som lever i samkönat förhållande oftast inte söker sig till deras verksamhet. Det uttrycks enligt följande:

De som drabbas kan vara svenska kvinnor, invandrarkvinnor, rika kvinnor, fattiga kvinnor, kvinnor med hög utbildning, avancerade arbeten, kvinnor utan utbildning, kanske arbetslösa, alltså det är alla [...] visst kan män också bli utsatta, men jag tror det är än mer skamligt för dom, eller i homosexuella relationer förekommer det ju också våld. De är inte så många som söker hjälp som lever i homosexuella relationer (Intervjuperson 1) De är liksom barn som har olika bakgrunder, olika åldrar, både pojkar och flickor. De e nog fler barn med icke svensk bakgrund, i min erfarenhet (Intervjuperson 2). Vi får in familjer från vårdcentraler. De är ofta

icke svenska familjer. Men sen ofta de som hamnar i det här, då e de ju ofta de svenska männen, med svenskt ursprung då, som omkring skilsmässa och separation, då är det rätt så vanligt att våldet eskalerar, alkohol eller annat drogmissbruk är ofta med bilden (Intervjuperson 4).

Johnson (2006) menar att det är viktigt att identifiera situationsbaserade våldsrelationer. Ovan illustreras att det finns många situationer som människor befinner sig i, vilka kan vara orsaker till varför våld förekommer. Personalen indikerar t.ex. att det kan bero på fattigdom, arbetslöshet, vilken bakgrund man har, skilsmässa och separation. Personalen menar att om man befinner sig i en viss svår situation, kan detta också öka risken till att en relation utvecklas till en våldsrelation. Personalen synliggör alla kategorier genom att man menar att alla kan drabbas. Men man menar att våldsutsatta män eller de som lever i samkönat förhållande oftast inte kontaktar dem. Att den gruppen inte söker upp verksamheten, menar jag kan bero på att normen i samhället ser denna grupp som avvikande och att insatserna inte är lika självklara, d.v.s. att skydd för den homosexuella inte kan fås i exempelvis kvinnojourer. Detta tror jag kan betyda att denna kategori blir mer osynliggjord i arbetet med våld i nära relationer. Personal indikerar att det kan kännas mer skamligt för män att vara utsatt, vilket kan bero på den norm som finns i samhället, d.v.s. att män oftast inte är den som blir utsatt för våld i nära relationer. Svensson (2007) menar att värderingar och normer styr samhället. Detta kan då betyda att om personer i samkönande relationer eller män som utsätts för våld känner sig som avvikande, inte heller söker hjälp. Personalen menar att fler kvinnor idag söker hjälp för att de vet att det finns hjälp att få och att fler kvinnor befinner sig i samma situation som de själva.

Sen tror jag att kvinnor, de e ju mer, de e ett ämne som är mer uppmärksammat, man pratar ju mycket mer om det idag. Det finns liksom information överallt och ett ämne som är hett politiskt, där man går ut och pratar om detta. Kvinnor blir lite mer jämställda. Det vet att det finns hjälp och stöd. Det innebär ju att män kanske känner sig mer underlägsna, eller vad jag ska säga...(Intervjuperson 1).

De insatser som görs är styrt av socialstyrelsens riktlinjer och man följer de allmänna råden enligt 5 kap.11 & SoL. I personalens egen handlingsplan förstärker man dessutom, speciellt vad det gäller insatser till barn och att barnets bästa skall komma i främsta rummet och att de aldrig skall behöva bevittna våld eller utsättas för våld. De allmänna råden menar att man särskilt skall beakta utsatta grupper, individer med utländsk bakgrund, olika förutsättningar, såsom t.ex. funktionsnedsättning, missbruk och risken för hedersrelaterat våld. Personalen

berättar inte specifikt om hedersrelaterat våld, men att de ger hjälp och stöd till många med utländsk bakgrund. De berättar inte heller att de haft något fall där det funnits en funktionsnedsättning i våldsrelationen. Även detta indikerar på att denna grupp kan vara mer osynliggjord i samhället och att även här kan finnas föreställningar i samhället att förekomsten av våld i sådan relation skulle vara ovanligt, eller att denna grupp känner sig än mer avvikande (icke önskvärd) enligt Svenssons (2007) resonemang om normalitet. Genom att känna sig avvikande kan detta i sin tur påverka motivationen till att söka hjälp.

Kap 7. Sammanfattning och avslutning

I detta kapitel kommer jag att redovisa resultaten av analysen. Rubrikerna jag valt i analysen har utgått ifrån mina frågeställningar, d.v.s. hur man definierar och förstår våld i nära relationer, hur man arbetar med våldsproblematiken, vad som lyfts fram som betydelse fullt i arbetet, vem som blir synliggjord och vilka insatser som görs.

Personalen definierar våld i enlighet med psykoterapeuten Per Isdals definition som innebär att våld är en handling som skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får den andra personen att göra något mot sin vilja eller att avstå från att göra något som den vill. Personalen tolkar denna typ av våld som familjevåld. Familjevåld innefattar alltså alla handlingar som tvingar en partner att göra som den vill eller som gör henne/honom rädd. Personalen menar att familjevåldet innefattar fysisk och psykisk våld d.v.s., ord, ton, handling eller hot om handling som kontrollerar, skadar eller kränker någon annan. Det innefattar sexuellt våld, d.v.s. att genomföra samlag eller sexuella handlingar mot sin vilja. Familjevåld kan även handla om materiellt våld eller latent våld.

Förståelsen av våld i nära relationer utgår ifrån teorier om att man normaliseras in i en våldsrelation och att våldsutövaren utövar någon form av makt och kontroll mot den våldsutsatta. Personalen menar att de som utövar våld oftast har varit utsatt själv som barn. Personalens förstår våldet som det avvikande, icke önskvärda och förändringsarbetet handlar om att föra den våldsutsatta ifrån det avvikande in i det normala. Detta innebär att medvetandegöra den våldsutsatta om våldsrelationen. Alla i våldsrelationen får behandling i form av samtal eller gruppverksamhet. Arbetsmetoder gentemot kvinnan sker delvis genom empowerment, hjälp till självhjälp, för att styrka kvinnans självkänsla och självförtroende att ta kommando över sitt liv.

Man förstår även våldet utifrån olika perspektiv, kvinnan, barnets eller mannens perspektiv. Ur ett kvinnligt perspektiv fokuserar man på att i första hand skydda kvinnan och barnen och sedan ge samtal eller gruppbehandling. Man vill även upplysa kvinnan om hennes rättigheter och skyldigheter exempelvis att tala om för kvinnan att hon måste skydda barnet annars kan barnet bli omhändertaget enligt lagen. Ur barnets perspektiv fokuserar man på att lyssna på barns berättelser och använda barn berättelser som underlag för utredningen. Ur ett barns perspektiv talar man även om för barnet vad som är rätt eller fel att göra i en relation. Ur ett manligt perspektiv fokuserar man på att behandla mannen, genom samtal eller gruppverksamhet. Behandling för män inriktar sig på att mannen skall komma till insikt och ta ansvar för våldet och på så vis bekämpa våldshandlingar. Personal som arbetar ur ett manligt perspektiv, förstår även våldet genom att identifiera vilken våldsform som finns i relationen. Personal menar att det är viktigt att identifiera dessa former, eftersom man menar att det går att arbeta med *situational couple violence*, men oftast inte med *intimate terrorism*. Detta beror enligt personal, framför allt på att de männen (i en sådan våldsform) inte söker hjälp, vill bli hjälpta eller tycker att de gjort något fel. De vill inte ta ansvar för det våld som de utövat. Personal menar att de som befinner sig i den våldsform som kallas för *situationsbaserad (situational couple violence)* är mer mottagliga för behandling. Personalens tolkning av den våldsformen är att det kan bero på perioder, svåra situationer i livet, som skapandet av familjer eller separationer som kan vara den avgörande faktorn till varför våld utlöses. Personalen är oense om det är viktigt eller inte att definiera vilken typ av våld som utövas i relationen, i arbetet med våld i nära relationer.

Det som anses som betydelsefullt för arbetet är att ha samma värdegrund, dvs att alla har rätt till hjälp oavsett etnicitet, kön, religion eller sexuell läggning. Det som också anses som värdefullt för arbetet är att man arbetar utifrån olika perspektiv, d.v.s. kvinnan, barnets och mannens perspektiv. De olika perspektiven speglar verksamheten, på så sätt att de har en kontinuerlig dialog om hur man ser på våldet. Man anser att personalen har olika kompetenser, vilket ses som en kompetensutveckling i arbetet. Det ses som mycket värdefullt för arbetet att man har en gemensam syn på arbetet, oavsett vilket perspektiv man arbetar utifrån, d.v.s. att först och främst skall den som är utsatt skyddas och därefter ser man till olika alternativa behandlingar för parterna i våldsrelationen. Det som också ses som mycket betydelsefullt för arbetet är samarbete med andra aktörer, myndigheter eller organisationer som arbetar med våld i nära relationer.

Alla som blir anmälda eller söker sig till verksamheten blir synliggjorda, dvs både kvinnan, barnet och mannen. De som inte blir synliggjorda är de som inte blir anmälda eller söker upp verksamheten. Personalen har lite erfarenhet av arbete med våld i nära relationer vad det gäller samkönat förhållande eller funktionshindrade. De nämner inte att de arbetar med hedersrelaterat våld, men arbetar mycket med våldsutsatta från olika bakgrunder. Personalen menar att vem som helst kan bli drabbade och att våldets orsaker består av många orsaker som exempelvis ekonomisk otrygghet, alkohol och drogmissbruk, kulturella skillnader, arbetslöshet, utbildning eller olika psykologiska faktorer. Man förstår således våldet som komplext och att det är många faktorer som kan spela roll för våld i nära relationer. Insatserna består av all form av stöd och hjälp såsom exempelvis skyddat boende, uppföljning, samarbete med andra myndigheter, behandling i form av samtalsstöd och gruppverksamheter.

Diskussion

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka hur socialarbetare inom specialiserade verksamheter, som har i uppdrag att arbeta med våld i nära relationer, förstår våld i nära relationer och vad som lyfts fram som betydelsefullt i arbetet med våld i nära relationer. Jag har genom min studie utifrån mina frågeställningar kommit fram till hur man definierar våld, hur man förstår våld i nära relationer och hur det påverkar arbetssättet. Jag har också fått svar på vem som blir synliggjord och hur man arbetar med våldsproblematiken i våld i nära relationer. Min slutsats av den undersökta gruppen är att de har en samsyn på definitionen av våld som utgår ifrån den handlingsplan som verksamheten utarbetat. Men det finns också en utvecklad förståelse av våld i nära relationer som mynnar ut i olika teorier och perspektiv.

Personalen förståelse av våld i nära relationer utgår ifrån deras föreställningar om normalitet. Detta är ett begrepp som genomsyrar personalens förhållningssätt när de arbetar med våld i nära relationer. De arbetar med normalitetsbegreppet genom att arbeta mot avvikelser, d.v.s att föra kvinnor bort från det avvikande (våldet) till det normala (icke våldet).

I handlingsplanen utgår man ifrån normaliseringsprocessen som innebär att de våldsutsatta och även barn som bevittnar våld, anpassar sig till en våldsrelation som kan ses som normal ur deras perspektiv. Arbetet går ut på att personalen försöker bryta detta mönster och medvetandegöra kvinnor och barn om det onormala i en sådan relation. Förståelsen av våld i nära relationer i arbetet på individnivå är att makt och kontroll oftast är orsaker till våldet.

Personalen ser på makt och kontroll ur olika perspektiv. Ur ett kvinnligt perspektiv kan man skönja att det finns ett könsmaktsperspektiv, d.v.s. att det är mannen som genom makt kontrollerar kvinnan och att mannen är överordnad och kvinnan är underordnad i relationen. Makt och kontroll ses även ur ett manligt perspektiv, men förståelsen av våld i nära relationer, inbegriper dessutom att förstå våldet utifrån vilken form av våld som utövas. Min studie har visat att man utgår från två typer av våld, *situational couple violence* och *intimate terrorism*. Det första innebär att man lättare kan arbeta med behandling för männen men det andra att man först och främst måste skydda kvinnan och barnen, genom skyddat boende.

Det finns teorier som stödjer båda synsätt, d.v.s. att våldet skall förstås genom en normaliseringsprocess och att man skall identifiera vilken våldsform som finns i våldsrelationen för att sätta in rätt behandling. Personalen arbetar således med båda begreppen, men det finns olika uppfattningar om det är viktigt med identifiera vilken våldsform som finns i våldsrelationen. Min slutsats är att identifiera våldsformer inte har fått genomslag i det praktiska arbetet, utan att det är en pågående process. De uppfattningar som är mer styrande i verksamheten idag utgår ifrån en könsmaktsförståelse. Mina resonemang om detta är att öka kunskapen om betydelsen av att urskilja våldsformer för att utveckla socialt arbete med våld i nära relationer i syfte att ge rätt behandling och genom det eliminera våldet. Det är dock viktigt att ha tillräckligt med kunskap för att urskilja olika våldsformer och vara medveten om kunskapsluckor som begränsar arbetet med att identifiera olika våldsformer. Eftersom personalen menar att det är svårt att behandla män som inte vill ha behandling och att dessa män oftast ses som mycket farliga, menar jag att verksamheter som arbetar med våld i nära relationer, behöver stöd ifrån andra myndigheter eller discipliner i att bemöta komplexiteten i dessa våldsrelationer. Enligt SOU (2014:49) skall angreppsätten vara att utveckla ett bättre samarbete med myndigheter som är inblandade i våld i nära relationer. När en verksamhet känner sig otillräcklig, menar jag att det är just då som dessa nya föreskrifter behöver realiseras i samhället idag.

Jag menar även att ett könsmaktsperspektiv också kan användas i samtal med män som man gjort tidigare i socialt arbete, genom att få män att själv prata om våldet och upptäcka destruktiva mönster och ta ansvar för det våld som utövas (Hall, 2011).

Samtidigt är det underförstått att våldsrelationer som definieras som *intimate terrorism*, måste åtgärdas utan våldsutövarens medverkan, vilket all personal strikt utgår ifrån.

Personalen förståelse av våld utgår även från kulturella skillnader, socioekonomisk status, alkohol och drogmissbruk, psykologiska och individuella faktorer. Det som har varit återkommande resonemang har handlat om kulturella skillnader och olika individuella bakgrunder. De menar att med den mångkulturella samhällsutvecklingen uppstår en normkonflikt. Förståelsen av våld i nära relationer relateras till kulturella skillnader. Detta handlar inte bara om personalen på den verksamhet som jag undersökt, även Socialstyrelsen lyfter fram detta. Enligt Socialstyrelsen riktlinjer skall man särskilt beakta om man har en utländsk bakgrund (SoL 5:11). Slutsatsen är att genom en ökad förståelse av kulturella skillnader och utländsk bakgrund, kan man reflektera över vilken betydelse det eventuellt kan ha för att bemöta våldsproblematiken i familjer med utländsk bakgrund. Bemötandet av våldsproblematiken i vilken våldsrelation som helst, kräver dock en förståelse av familjevåld, oberoende av kulturella skillnader eller bakgrund.

Min studie har visat att det finns en förståelse av våld i nära relationer där man utgår från att varje fall är unikt där det görs individuella bedömningar om åtgärder och insatser. Jag menar således att detta angreppssätt tar hänsyn till olika faktorer som kan påverka en våldsrelation och för med sig ett genomtänkt förhållningsätt. Det är dock viktigt att fokusera på fler faktorer än kulturella skillnader, exempelvis socialt utsatthet, när man hanterar, bemöter och förebygger våld i nära relationer. Genom kunskap och fortbildning kan förståelsen av våld i nära relationer utvecklas vilket kan bidra till hur insatser eller behandling utformas.

Förståelsen av våld i nära relationer har även utvecklats genom Socialstyrelsens riktlinjer att särskilt beakta barn som utsatts eller bevittnat våld i nära relationer. Genom att arbeta utifrån barnens perspektiv, tar man särskilt hänsyn till barns berättelser och upplevelser i våld i nära relationer. Det har framkommit både från tidigare forskning och utifrån personalens berättelser att våld i nära relationer, ofta kan vara ett resultat av att man som barn har varit utsatt och uppväxt med våld i nära relationer. Förhoppningen är att arbetet utifrån barnens perspektiv, leder till minskat våld i nära relationer i framtiden, då man tidigt kan sätta in behandlingsinsatser för barn. Socialt arbete kan således förbättras avsevärt genom förebyggande arbete.

Arbetsgruppen arbetar utifrån olika perspektiv, kvinnligt, manligt och barnens perspektiv. Detta kan tolkas som man förstår våldet som mer komplext. Personalen arbetar både med fokus på orsaker till våldet och med lösningsfokus genom att bryta mönster som finns i

normaliseringsprocessen. Synen inom arbetsgruppen avviker från vissa delar av Lundgrens (2004) teori, t.ex. om att våldsverkaren är en ovanlig avvikande man som förekommer i socialt belastade miljöer. Tvärtom finns det förklaringar att det ofta är män som inte får familjelivet att gå ihop eller att det beror på svåra situationer i livet som män inte kan hantera, speciellt vid separationer. Arbetsgruppens synsätt sammanfaller bättre med Mattsons (2011) förklaring att våld kan utövas på många sätt och mellan både kvinnor, män och mot barn, även om man menar att det oftast är kvinnan som blir utsatt för våld i nära relationer.

Ambitionen är att arbeta med alla parter som är involverade i en våldsrelation, vilket kan förbättra och utveckla socialt arbete med våld i nära relationer, speciellt i förebyggande syfte. Normen i samhället kan utvecklas även att omfatta våld i nära relationer bland funktionshindrade och homosexuella. Detta kan bidra till att de synliggörs och på så sätt söker hjälp. Inom socialt arbete med våld i nära relationer, kan man genom mer kunskap om detta område utveckla arbetet så att man når ut till denna grupp och öka motivationen för dem att söka hjälp.

Referenser:

- Ahrne, G & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB.
- Ahrne, G. & Eriksson-Zetterqvist, U. Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB. ISBN 978-91-47-09446-2
- Blom, B. & Morén, S. & Nygren, L. (2013). *Kunskap i socialt arbete: om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Brottsförebyggande rådet (2010). *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*. Slutredovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 2010:18. Stockholm. Brottsförebygganderådet.
- Brottsförebyggande rådet (2011). *Det dödliga våldets utveckling*. Rapport 2011:5. Stockholm. Brottsförebygganderådet
- Brottsförebyggande rådet (2014) *Brott i nära relationer*. En nationell kartläggning. Rapport 2014:8. Stockholm. Brottsförebygganderådet.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Friberg, F (2012). *Dags för uppsats – vägledning för litteraturbaserat examensarbete*. Lund. Studentlitteratur AB. Uppl 2:1
- Gottzén, L. (2014). Maskulinitet och mäns våld mot kvinnor. I Heimer, G.Björck, A. & Kunosson, C. *Våldsutsatta Kvinnor – Samhällets ansvar*. Lund. Studentlitteratur AB. Uppl 3:1.
- Hall, C. J (2011) A Narrative Approach to Group Work with Men Who Batter, *Social Work with Groups*, 34:2, 175-189, DOI: 10.1080/01609513.2010.544914

Johnsson-Latham, G. (2104). Mäns våld mot kvinnor i ett globalt perspektiv. I Heimer, G. Björck, A. & Kunosson, C. *Våldsutsatta Kvinnor – Samhällets ansvar*. Lund. Studentlitteratur AB. Uppl 3:1.

Johnson, M. (2006). Conflict and Control. Gender Symmetric and Asymmetry in Domestic violence, *Violence against woman*, Vol.12, nr 11 s.1003-1018.

Johnson, M. & Ferraro, K. (2000). Research on Domestic Violence in the 1990s: Making Distinctions. I *Journal of Marriage and the Family*, vol 62, nr 2 (nov) s. 948-963.

Jönson, H. (2010). *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning och socialt arbete*. Malmö. Liber AB

Lindgren, S. (2014). Tematisering. I Hjerm, M. Lindgren, S & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö. Liber AB.

Lindgren, S (2014). Sumering. I Hjerm, M. Lindgren, S & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö. Liber AB.

Lundgren, E. Heimer, G. Westerstrand, J & Kalliokoski, A-M. (2001) *Slagen Dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige- en omfångsundersökning*. Stockholm: Brottsoffermyndigheten. Fritzes Offentliga Publikationer.

Lundgren, E. (2004) *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Lundgren, M. (2011) Diskurser om mansvåld. Reflektioner från en spegel” i Listerborn, C, Molina, I & Mulinari, D (red) *Våldets topografier. Beträktelser över makt och motstånd*, Stockholm: Atlas

Mattson, T. (2011). *Våldets komplexitet och gamla paradigmm*. Om utmaningar och svårigheter med våld i nära relationer. Lund. Socialhögskolan, Lunds universitet. ISSN 0282-6143

Pyles, L & Postmus, J. L (2004). Addressing the problem of domestic violence: How far have we come? *Affilia*, vol 19 No 4, s. 376-388. DOI 10.1177/0886109904268865

Socialstyrelsen (2014). *Stärkt skydd för våldsutsatta barn*. Stockholm. Socialstyrelsen.

SOFS 2014:4 (M och S) *Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer*. Stockholm. Socialstyrelsen.

SOU 2014:49 *Våld i nära relationer – En folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete*. Stockholm.

SOU 2004:121 *Slag i luften – En utredning om myndigheter, mansvåld och makt*. Stockholm. Elanders Gotab AB

Svensson, S. (2007) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund. Studentlitteratur AB. Uppl. 1:4

Rensstam, J & Wästerfors, D. Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G & Svensson, P (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 29 Okt, 2014, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

VKV:S , Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer (2013) Genväg till forskning nr 5. När män utsätts för våld i nära relation hur ser det ut då? En genomgång av internationell forskning.

WHO (2014) *Violence against women*. Intimate partner and sexual violence against women
WHO media centre

Hämtad 29 oktober 2014 från

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/>

Bilaga 1

Intervjuguide

Tema 1 – Bakgrunds frågor (utbildning, jobbsituation, trivsel, etc).

1. Hur länge har du arbetat här?
2. Hur kommer det sig att du jobbar här?
3. Hur kom det sig att du valde att bli socialsekreterare/Socionom?
4. Vad har du för utbildning och yrkeserfarenhet?
5. Trivs du bra med ditt arbete? Varför/Varför inte?

Tema 2 – Våldsproblematik

1. Vem kommer hit här? Vad har dom för problem?
2. Vilka är dom som drabbas?
3. Varför förekommer våld?
4. Hur vanligt är det med våld i nära relationer?
5. Hur upplever du i allmänhet arbetet med våld i nära relationer?
6. Vad tror du är orsaken till att våld i nära relationer är ett så utbredd problem i samhället?
7. Har du varit med om något speciellt svårt fall – vad hände? Hur gick det?

Tema 3 – Hur man arbetar

1. Hur jobbar ni här med våldsproblematiken?
2. Hur kommer klienterna hit?
3. Vad händer när klienterna kommer hit?
4. Vad har ni för arbetsmetoder?
5. Vilka metoder används?
6. Varför används dom?
7. Vilka riktlinjer finns för arbetet?
8. Hur används dom?
9. Jobbar ni i personalstyrkan på samma sätt i arbetet mot våld i nära relationer?
10. Finns det några konflikter i arbetet?
11. Uppstår det olika meningar om vad som bör göras?
12. Kan du ta något exempel utifrån något särskilt fall där olika meningar eller konflikter uppstått i arbetet?
13. Riktas sig insatserna till kvinnan, barnen eller mannen? På vilket sätt?
14. Vad är svårast/ mest utmanande med arbetet?
15. Är arbetet så som du trodde att det skulle vara?
16. Har du arbetat tidigare med våld i nära relationer? Hur har arbetet sett ut då? (samarbetspartners?)
17. Hur påverkar det ditt arbete här?
18. Vad tycker du behövs göras i arbetet för att komma åt problemet med våld i nära relationer?